

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน
3. แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
4. การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
6. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
7. คณะกรรมการหมู่บ้าน
8. บริบทของเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

1. ความหมายของความคิดเห็น

มีผู้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ เป็นต้นว่า

กฤษณ์ มหาวิรุฬห์ (2531 : 38) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอนหรือความจริงแต่ขึ้นกับจิตใจ บุคคลจะแสดงออกได้ง่าย โดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนหรือปกป้องความคิดเห็นนั้นความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริง ซึ่งขึ้นกับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละบุคคล เช่น ด้านความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน สภาพแวดล้อม ฯลฯ

และมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ การแสดงความคิดเห็นนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

จิราญ ทรัพย์สิน (2540 : 16) ได้สรุปความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่แสดงออกมา เพื่อให้ผู้อื่นได้สามารถที่จะเรียนรู้ ตลอดจน สามารถที่จะประเมินค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การลงความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้ อันเนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อม การติดต่อกับภายนอกการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ และการพบปะสังสรรค์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 231) อธิบายว่า ความเห็นหมายถึง ข้อวินิจฉัยหรือความเชื่อที่แสดงออกตามที่เห็น ที่รู้ หรือที่คิด

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งใด เป็นความรู้สึกที่ไม่อยู่บนความแน่นอน ขึ้นอยู่กับความรู้สึก จิตใจของแต่ละคนที่จะคิดและแสดงออก หรือ เป็นความเชื่อตามที่เห็น ที่รู้ เพื่อให้ผู้อื่นได้สามารถที่จะเรียนรู้ ตลอดจน สามารถที่จะประเมินค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งก็ได้ การลงความเห็นอาจจะเป็นไปในลักษณะเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย หรือชอบ ไม่ชอบก็ได้ อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อม และมีอารมณ์ที่จะยอมรับ ไม่ยอมรับเป็นส่วนประกอบในการเชื่อ ไม่เชื่อ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น ดังนี้

ปรีดา ชิตทรงสวัสดิ์ (2538 อ้างถึงใน อุทิศ แก้วขาว 2543 : 13) ได้สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น ดังนี้ ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่จำเป็นต้องคล้ายกันหรือเหมือนกันเสมอไป ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับอิทธิพล ต่อการแสดงออกในเรื่องนั้นๆ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นไว้พอสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and Physiological Factors)

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านพันธุกรรม จะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล และจะมีผลต่อการศึกษา ทักษะคิดหรือความคิดเห็นของบุคคลนั้นๆ ได้ ส่วนปัจจัยด้านสรีระ เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลที่เกิดจากการใช้ยาเสพติด จะมีผลต่อคิดเห็นและทักษะคิดของบุคคล

2. ประสบการณ์ของบุคคลโดยตรง (Direct Personal Experience) คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือได้พบเห็นต่อสิ่งต่างๆ โดยตนเองทำให้เกิดทัศนคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ

3. อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยบุคคลเมื่อเป็นเด็ก จะได้รับอิทธิพลจากการเลี้ยงดูอบรมของพ่อแม่และครอบครัว

4. ทัศนคติและความคิดเห็นต่อกลุ่ม (Group Determinants of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความคิดเห็น หรือทัศนคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและทัศนคติต่างๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม

5. สื่อมวลชน คือ สิ่งต่างๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเรา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

กิตติ สุทธิสัมพันธ์ (2542 : 12-13) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไป คือ

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะต่าง คุณภาพสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น และการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มาก มักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างมีเหตุผล

1.3 ความเชื่อ ค่านิยม และเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่างๆ ซึ่งอาจจะได้จากการเรียนรู้กลุ่มบุคคลในสังคม หรือจากการอบรมสั่งสอนของครอบครัว

1.4 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งจะส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับรู้ข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ของแต่ละบุคคล

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้องมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใดและสังคมใด ก็จะต้องยอมรับและปฏิบัติตามเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความคิดเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

2.3 ข้อเท็จจริงต่างๆ หรือสิ่งต่างๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่บุคคลได้รับแตกต่างกันก็จะมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

จากแนวความคิดเห็น ดังกล่าวสรุปได้ว่าแต่ละบุคคลได้ให้แนวความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น มีลักษณะคล้ายคลึง และไปในทำนองเดียวกัน ปัจจัยเหล่านี้ทำให้ความคิดเห็นของบุคคลเหมือนกันหรือแตกต่างกันออกไป เพราะบุคคลแต่ละบุคคลย่อมจะได้รับมาลักษณะที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันซึ่งปัจจัยด้านคุณสมบัติประจำตัว หรือปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ และสั่งสมจนกลายเป็นลักษณะของแต่ละบุคคล

3. การวัดความคิดเห็น

การวัดความคิดเห็นมีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

วัลลภ รัฐนัตราพันธ์ (2545 : 102-117) อธิบายว่า การวัดเจตคติ หรือทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมที่ใช้อย่างแพร่หลายมี 4 วิธี คือ

1. วิธีแบบสเกลวัดความแตกต่างทางศัพท์ (S-D Scale = Semantic Differential Scale)

เป็นวิธีวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็น โดยอาศัยคุณสมบัติที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว-ขยัน-ขี้เกียจ เป็นต้น

2. วิธีลิคิ์ทสเกล (Likert's Scale) เป็นวิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมกันมากที่สุด เพราะเป็นวิธีสร้างมาตรวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยยึดอันดับความชอบหรือไม่ชอบซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 5 หรือ 4 คำตอบ และให้คะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับ

3. วิธีกัทแมนเกล (Guttman Scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดทัศนคติ หรือทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนวเดียวกัน และสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง-ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้ อย่างต่ำสุดถึงสูงสุดและแสดงถึงการสะสมของข้อความคิดเห็น

4. วิธีเทอร์สโตนสเกล (Thurstone Scale) เป็นวิธีการสร้างมาตรวัดออกเป็นปริมาณแล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิด หรือทัศนคติไปในทางเดียว และเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน

ชอร์และไรท์ (Show & Wridht 1976 : 28-29) กล่าวว่า การวัดความคิดเห็นทำได้ดังนี้

1. การฉายภาพ เป็นการวัดโดยการสร้างจินตนาการ โดยใช้ภาพเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคล แสดงความคิดเห็น
2. การสัมภาษณ์ เป็นการซักถามบุคคลให้ได้ข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
3. การใช้แบบสอบถาม เป็นการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา
4. การให้เล่าความรู้สึก เป็นการให้เล่าความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา

สรุปได้ว่า การวัดความคิดเห็นอาจใช้แบบสเกลวัดความต่างทางศัพท์ วิธีเคิร์ทสเกล วิธีกัทแมนเกล วิธีเทอร์สโตนสเกล หรืออาจใช้การฉายภาพ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามและการให้เล่าความรู้สึก ซึ่งผู้วัดสามารถใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีรวมกันได้ตามความเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงาน

1. ความหมายของการดำเนินงาน

ได้มีผู้ให้ความหมายของการดำเนินงานไว้ ดังนี้

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2545 : 16) อธิบายว่า การดำเนินงาน มีความหมายเช่นเดียวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมของสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิดที่แสดงออกโดยอาจจะสังเกตได้หรืออาจอยู่ทั้งภายในหรือภายนอก

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2542 : 30) ได้อธิบายเกี่ยวกับการดำเนินงานไว้ว่าเป็นพฤติกรรมด้านการปฏิบัติงาน เป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย รวมทั้ง

การปฏิบัติและพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ในสภาวะการณ์หนึ่งๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่ล่าช้า คือ บุคคลไม่ได้ปฏิบัติทันทีแต่คาดคะเนว่าอาจปฏิบัติในโอกาสต่อไปเป็นพฤติกรรมต้องอาศัยพฤติกรรมระดับต่างๆ เป็นส่วนประกอบทั้งทางความรู้ และทัศนคติสามารถประเมินผลได้ง่าย

สรุปได้ว่าการดำเนินงาน คือ การปฏิบัติที่บุคคลแสดงออกทางกายและเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ซึ่งการปฏิบัติอาจปฏิบัติได้ทันทีหรืออาจมีความล่าช้าตามปัจจัยต่างๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ทัศนคติ โอกาส เป็นต้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงาน

ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานมีดังนี้ (ประภาพีญา สุวรรณ. 2542 : 32-33)

2.1 ลักษณะประชากร เป็นลักษณะที่ช่วยให้เห็นถึงภูมิหลังของบุคคล เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม สถานที่อยู่อาศัย ขนาดครอบครัวตลอดจนสิ่งอื่นที่คล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม ลักษณะประชากรอย่างเดียวยังไม่เป็นเครื่องชี้วัดที่ดีที่จะแสดงถึงผลการดำเนินงานที่ดี ทั้งนี้ยังมีสิ่งที่เกี่ยวข้องคือ ความรู้ ความสามารถ และลักษณะทางจิตวิทยา

2.2 ลักษณะด้านความสามารถ เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการพิจารณาเลือกคนเพื่อมาดำเนินงาน ความรู้ความสามารถเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการทำงานเป็นแรงจูงใจขั้นต้น ที่มีผลกระทบต่อไหวพริบของบุคคลที่เอาชนะสภาพแวดล้อมได้ บุคคลที่รู้สึกว่ามีความรู้ความสามารถในงานของเขา สามารถคิดได้ว่าเขาจะทำงานอย่างจริงจัง ดังนั้นความรู้ความสามารถแบ่งได้ 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ และด้านสมอง ซึ่งบ่อยครั้งได้ใช้ผลการเรียนเป็นเครื่องชี้วัดถึงแนวโน้มของความรู้ความสามารถด้านสมองและการดำเนินงาน

2.3 ความพยายามในการทำงาน คุณลักษณะประชากรที่มีความเหมาะสมกับความจำเป็นของงานนั้น ยังไม่สามารถที่จะทำให้บุคคลมีผลการดำเนินงานในระดับที่สูงทั้งนี้ยังมีตัวแปรหนึ่งที่สำคัญและต้องมีก็คือ ความพยายามในการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงถึงความปรารถนาที่จะดำเนินงานนั้นคือ ต้องมีแรงจูงใจที่จะทำงาน เป็นแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่มีผลโดยตรงและคงไว้ซึ่งความพยายามในการทำงาน คนที่มีแรงจูงใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยกำหนดความพยายามในการทำงาน

2.4 การสนับสนุนจากองค์กร ในการดำเนินงานของบุคคล จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ บุคคลที่มีลักษณะบุคคลตรงกับความจำเป็นของงาน และได้รับการสนใจในระดับสูง อาจไม่เป็นผู้ดำเนินงานที่ดี หากได้รับการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอจากหน่วยงานหรือที่เรียกว่าข้อจำกัดด้านสถานการณ์ เช่น ขาดเวลาที่จะทำงานงบประมาณ เครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับงาน ขาดการช่วยเหลือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่ยืดหยุ่น เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานมีหลายประการ เช่น คุณลักษณะประชากร ความรู้ ความสามารถ จิตวิทยา ความพยายามในการทำงาน และการสนับสนุนจากองค์กร หากปัจจัยดังกล่าวมีความสมบูรณ์จะทำให้ผลการดำเนินงานบรรลุประสงค์และเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

ความหมายของยุทธศาสตร์ คือ การวางแผน

มีผู้ให้ความหมายของ “การวางแผน” ไว้ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 89) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือหน่วยงาน ได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าเพื่อปฏิบัติงานในอนาคต การวางแผนประกอบกระบวนการต่างๆ หลายขั้นตอน ซึ่งบางขั้นตอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการกระทำก่อนและด้วยความรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย (Goals) ที่กำหนดไว้ การวางแผนมีคุณค่าอย่างมากต่อวัตถุประสงค์ (Objectives) ขององค์กรหรือหน่วยงานและมีความสำคัญยิ่งต่อการมุ่งหมายส่วนตนและแต่ละบุคคลในการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติตามภารกิจทั้งหลาย

อุทัย บุญประเสริฐ (2538 : 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากการค้นหาและกำหนดวิธีการดำเนินงานในอนาคตให้บรรลุจุดมุ่งหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานและองค์กรมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าจะมีการทำอะไร ทำที่ไหน เมื่อใด ให้ใครทำ ทำอย่างไร และให้รายละเอียดอื่นๆ ที่จำเป็นช่วยให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2539 :36) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนเป็น ขบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางการกระทำไว้ล่วงหน้าเพื่อให้บุคคล ในองค์การปฏิบัติตามให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 :3-4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวางแผนก็คือการ ตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการ กระทำ โดยทั่วไปจะมีการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะกระทำกันอย่างไร (How)

สिमมอนส์ simmons (อ้างถึงใน ชงชัย สันติวงษ์ .2540 :138) ได้ให้ ความหมายว่า การวางแผนหมายถึง (1) ความหมายในแง่ของงานที่ต้องปฏิบัติของผู้บริหาร แต่ละคน คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ การจูงใจและสื่อความ การวัดผลงานและการพัฒนา บุคคล (2) ความหมายที่มีขอบเขตกว้างกว่าที่คลุมถึงการบริหารทั้งหมด คือ กระบวนการ บริหารที่ต่อเนื่อง ครอบคลุมถึงทุกกิจกรรมของงานและมุ่งสู่อนาคต

วูฮิลสเต็ทเธอ Wohlstetter (อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์ .2541 : 2) ให้ คำอธิบายความหมายของการวางแผนไว้แตกต่างออกไปจากคนอื่นๆ โดยให้ความหมายถึง วิธีการที่จำเป็นของการทำให้การตัดสินใจก้าวหน้า และเป็นสิ่งที่จะต้องมียู่ก่อนการกระทำ การวางแผนจะต้องหาคำตอบ 2 ประการนี้ให้ได้คือ (1) ความมุ่งหมายขององค์การหรือ แผนงานคืออะไร (2) อะไรคือวิธีการที่ดีที่สุดจะทำให้บรรลุผลสำเร็จของความมุ่งหมายนั้น ยิ่งกว่านั้นยังเน้นอีกต่อไปว่าการวางแผนเป็นเรื่องที่ต้องทำต่อเนื่อง ต้องมีการปรับเปลี่ยนอยู่ เสมอ และสามารถทำนาย การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

จากความหมายของยุทธศาสตร์หรือการวางแผน สรุปได้ว่า การวางแผน (Planning) หมายถึง กระบวนการ ที่องค์การหรือหน่วยงานจะดำเนินการ เพื่อให้ได้ผล ตามเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต โดยการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกวิธีการทำงานที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด และเป็นขบวนการที่ ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ

Henry George Liddell ให้ความหมายของ ยุทธศาสตร์ หรือ กลยุทธ์ (อังกฤษ: strategy) หมายถึง การวางแผนงานสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ภายใต้การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม หรือการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ SWOT Analysis กล่าวคือ การวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคาม (อุปสรรค) ในกรอบระยะเวลาที่ต้องการ ทั้งนี้ เพื่อประกอบการวางแผนการในการใช้วิธีการ และทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด

ความหมายที่ง่ายที่สุดของคำว่า ยุทธศาสตร์ ก็คือแผนการปฏิบัติที่รวบรวมความพยายามทั้งหลายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ในยุคปัจจุบันนี้ จะเป็นการเที่ยงตรงมากกว่า หากพิจารณาว่า Strategy คือขบวนการตัดสินใจอันซับซ้อนซึ่งเชื่อมโยงวัตถุประสงค์ หรือ จุดมุ่งหมายสุดท้าย (Ends) เข้ากับ วิธี หรือ หนทาง (Ways) และวิธีการ หรือเครื่องมือ (Means) ในอันที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

ยุทธศาสตร์ในระดับสูงสุดของประเทศ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ หรือ Grand National Strategy เป็นขบวนการซึ่งวัตถุประสงค์หลักของชาติได้รับการยอมรับ จุดมุ่งประสงค์สุดท้ายของ Grand Strategy มักจะถูกกล่าวถึงในรูปของผลประโยชน์แห่งชาติ ที่เกี่ยวข้องกับ ความมั่นคง และความมั่งคั่ง บทบาทของขบวนการ Strategy ก็คือ แปลผลประโยชน์ของชาติ เหล่านั้นให้เป็นวิธีการ หรือเครื่องมือที่จะทำให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์เหล่านั้น นั่นเอง ส่วน เครื่องมือ หรือวิธีการต่าง ๆ ก็จะถูกกล่าวถึงในรูปของเครื่องมือหลังอำนาจแห่งชาติ National Powers ซึ่งก็คือ การเมือง (หรือการทูต) การทหาร เศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา รวมทั้ง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น Grand National Strategy จึงเป็นขบวนการซึ่งมีการจัดและ ใช้เครื่องมือที่เป็นพลังอำนาจแห่งชาติทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ของชาติ นั้นเอง

ความสำคัญของแผนยุทธศาสตร์

1. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เพราะการกำหนดแผนยุทธศาสตร์นั้น ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งสภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร

2. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยให้องค์กรในภาครัฐกิจ ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนเอื้ออำนวยความสำเร็จและความล้มเหลว ล้มเหลวต่อเป้าประสงค์ขององค์กร

3. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management, NPM) ที่ให้ความสำคัญการปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐกิจทั้งระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยในประเทศไทยเรียกว่า การปฏิรูประบบราชการ อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐกิจยังต้องดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งเป็นกระแสหลักในการบริหารรัฐกิจปัจจุบัน

4. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยยกระดับระบบการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance-based Budgeting)

5. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยในการสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นการพินิจพิเคราะห์ วางแผน และนำเสนอทางเลือกในการบริหารจัดการแบบใหม่ ๆ ที่หลุดพ้นจากกรอบพันธนาการทางความคิด อันเกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติราชการที่ล้าสมัยและไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน

6. แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดรูปแบบของการปฏิบัติที่มีส่วนช่วยสนับสนุนหลักการประชาธิปไตย ในแง่ของการมีส่วนร่วม (Participation) และการกระจายอำนาจ (Decentralization)

1. ความหมายการพัฒนา

มีผู้ให้ความหมายของ “การพัฒนา” ไว้ดังนี้

จිරพรรณ กาญจนะจิตรา (2522 :5) อธิบายถึง การพัฒนาว่าเป็น ขบวนการทางสังคมโดยประชาชนในสังคมมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติการก่อตั้งกลุ่ม และวางแผนในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการช่วยเหลือจากองค์การรัฐบาล

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2525 :5) ให้ความหมายของ การพัฒนา ว่า หมายถึง วิธีการทำงานให้เกิดผลสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม

ชูวัฒน์ วุฒิเมธี (2534 :11) ได้ให้ความหมายของ การพัฒนา ว่าหมายถึง การทำให้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นโดยบุคคลหรือกลุ่มคน

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2545 :46) ให้ความหมายของ การพัฒนา ว่าหมายถึง ขบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 779) อธิบายว่า “ การพัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ

จากคำนิยามของการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลคณะบุคคล องค์กร ซึ่งอาจเป็นองค์กรเอกชนหรือองค์กรของรัฐมุ่งกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ให้เจริญและดียิ่งขึ้น กิจกรรมดังกล่าวต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

องค์การสหประชาชาติ ให้ได้แนวคิด ในหลักการดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชน 10 ประการ ดังนี้ (ยูวันน์ วุฒิเมธี. 2534 : 11-14)

1. โครงการดำเนินงานพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับความต้องการอันแท้จริงของประชาชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
2. โครงการพัฒนานั้นต้องเป็นโครงการเอนกประสงค์ คือ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน หรือปรับปรุงความสุข ความเจริญได้ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
3. การพัฒนาจะต้องเริ่มดำเนินการเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนไปพร้อม ๆ กับการดำเนินงาน
4. ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างเต็มที่เพื่อเป็นการสร้างพลังชุมชนและจัดรูปสถาบัน หรือหน่วยงานปกครอง หน่วยงานบริการของประชาชนขึ้น
5. ต้องแสวงหาผู้นำในท้องถิ่นและพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นตามลักษณะของกิจกรรมและความจำเป็น
6. ต้องยอมเปิดให้สตรีและเยาวชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมพัฒนามากที่สุด เพราะสตรีมีบทบาทต่อการขยายตัวของงานและแนวคิดต่างๆ ส่วนเยาวชนนั้นจะสามารถเป็นกำลังรับช่วงได้เป็นอย่างดี
7. รัฐบาลจะต้องจัดบริการไว้ให้พร้อม เพื่อคอยเสริมงานของประชาชนและเป็นหลักประกันของความสำเร็จของงานและเป็นกำลังใจของผู้ปฏิบัติ

8. มีการวางแผนเพื่อการพัฒนาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่น รวมทั้งการจัดบริการงานในทุกระดับ จะต้องมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

9. ในการดำเนินงานพัฒนานั้น ควรสนับสนุนให้องค์กรเอกชน องค์กรอาสาสมัครต่างๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย

10. ในการวางแผนเพื่อการพัฒนา นั้น ต้องมีการวางแผนดำเนินงานให้เกิดความเจริญพร้อมๆ กันไป ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเจริญให้ได้ระดับกันทุกส่วนของประเทศ

ยูวัฒน์ วุฒิมณี (2534 : 37-39) ได้รวบรวมแนวคิดที่เป็นแนวทางที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยึดถือในการพัฒนา ดังนี้

1. ละทิ้งนิสัยและความรู้สึกต่างๆ ที่คิดว่าตนเป็นผู้ปกครอง ผู้คุ้มครองผู้เหนือกว่าประชาชนด้วยการทิ้งปวง
2. เรียนรู้ขนบธรรมเนียมในหมู่บ้านที่ตนเข้าไปทำงาน
3. พยายามเข้าใจในสิ่งที่ชาวบ้านทำและวิธีการที่ชาวบ้านเขาทำกัน
4. เลือกลงมือการที่ริเริ่มด้วยความระมัดระวังยิ่ง ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดและการสร้างภาพพจน์ที่ดี
5. เริ่มดำเนินงานกับชาวบ้านในระดับที่จะได้รับความสำเร็จก่อน
6. เลือกดำเนินกิจกรรมที่ชาวบ้านสนใจ
7. ไม่หวังผลมากเกินไป จงเริ่มต้นด้วยโครงการง่ายๆ ที่สามารถเห็นผลได้อย่างชัดเจนในระยะเวลาอันสั้น
8. ทำให้ชาวบ้านศรัทธาว่าตนสามารถปรับปรุงสถานการณ์ของชาวบ้านได้
9. นำความเป็นอยู่ นิสัยธรรมชาติของประชาชนในชุมชนมาใช้ให้ได้ผลมากที่สุด
10. มีความพอใจที่จะเริ่มด้วยงานเล็กๆ ก่อน
11. การดำเนินงานควรคิดในแง่เศรษฐกิจ สังคมที่อาจเป็นไปได้ไม่ใช่ในแง่ของ

อุดมคติ

12. สนใจและมุ่งดำเนินงาน โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและขยายให้กว้าง
ออกไป

13. ดำเนินงานตามลำดับขั้นตอนในโครงการ
14. ใช้สถาบันต่างๆ และผู้นำที่อยู่ในหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์
15. สังกศชาวบ้านเสมอ เพื่อปรับตัวให้เข้ากันได้
16. ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้ในการรับผิดชอบให้เร็วที่สุด
17. เข้าไปติดต่อกับชาวบ้านในฐานะที่เท่าเทียมกัน
18. คบหาสมาคมกับชาวบ้านเสมอ
19. สำนวณมูลเหตุของใจของตนเองก่อนที่จะแนะนำอะไรๆ ในหมู่บ้าน
20. ระลึกไว้เสมอว่าชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านเป็นบุคคลสำคัญ
21. ปฏิบัติอยู่ห่างจากเสมอ
22. พยายามหลีกเลี่ยงอย่าให้เกิดฝ่ายตรงข้ามขึ้นในการปฏิบัติงาน
23. ควรเรียกค่าบริการเฉพาะส่วนที่จำเป็น
24. งานพัฒนาจะให้ผลสมปรารถนา ถ้าหากชาวบ้านในหมู่บ้านเติบโตขึ้นมา

จากการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อสร้างชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2535 : 151-154) ได้กล่าวถึงแนวความคิดที่เป็นหลัก 9
ด. ในการพัฒนา ดังนี้

1. ต้องพัฒนาพร้อมกันทุกด้าน งานพัฒนาเป็นงานที่ต้องพัฒนาทั้งในด้านตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุ จึงกล่าวไว้ว่างานพัฒนานั้นเป็นกระบวนการศึกษาภาคชีวิตทุกๆ ด้าน

2. ต้องฝึกประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน หมายความว่าถึง ยึดเอาความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของประชาชนเป็นหลัก เนื่องจากงานพัฒนานั้นต้องให้ประชาชนตระหนักในคุณค่าของผลงาน และพลังความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวประชาชนเอง ให้ประชาชนเข้าใจกระบวนการทำงาน และการนำพลังความสามารถที่เขามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน รวมทั้งการให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและภาคภูมิใจในตัวเอง

3. ต้องพยายามใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด งานพัฒนาเป็นงานที่เริ่มต้นจากสิ่งที่ชุมชนมีอยู่ สิ่งที่ต้องคำนึงและแสวงหาก็คือ ทรัพยากรในชุมชนไม่ว่าจะเป็น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรทางสังคม

4. ต้องยึดหลักประชาธิปไตยในการดำเนินงาน หมายความว่า งานพัฒนาจะต้องเกิดขึ้นจากความเห็นชอบของคนในชุมชนเอง อาจเกิดจากการประชุมปรึกษาหารือกันของคนกลุ่มเล็กแล้วขยายแนวร่วมสู่คนกลุ่มใหญ่ การดำเนินการจะไม่มีลักษณะของการออกคำสั่ง หรือสั่งการจากหน่วยงานหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด โครงการหรือกิจกรรมจะต้องเกิดขึ้นโดยประชาชนช่วยกันคิดช่วยกันทำ

5. ต้องให้หลักการประสานงานกับหน่วยต่างๆ ของรัฐบาลทั้งนี้เพราะงานพัฒนาไม่ใช่งานของใครหรือหน่วยงานใดโดยเฉพาะ และไม่ใช่งานที่คนเดียวจะทำให้จำเป็นต้องร่วมมือกันหลายฝ่ายบางครั้งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ จากหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชน ช่วยแนะนำให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ หรือเทคนิคต่างๆ นักพัฒนาควรรู้จักใช้หลักการประสานงานตามความเหมาะสม

6. ต้องคำนึงแบบค่อยเป็นค่อยไป ในการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้หลักเริ่มจากสิ่งง่ายก่อน แล้วค่อยก้าวไปสู่สิ่งที่ยากกว่าตามลำดับ ดังนั้นผู้ที่ทำงานพัฒนาร่วมกับประชาชน จะต้องเข้าใจสภาพปัญหา รู้จักลำดับความสำคัญและความยากง่ายในการแก้ปัญหา โดยจะต้องอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับความยากง่ายนั้นๆ

7. ต้องคำนึง จังหวะ เวลา ความต้องการ และความสนใจของประชาชนในชุมชนในการที่จะนำสิ่งใหม่ๆ เข้าไปให้ประชาชนเลือกตัดสินใจ โดยคำนึงผลดีผลเสียที่จะกระทบต่อประชาชน การกระทำที่ไม่สอดคล้องกับจังหวะ เวลาและความต้องการของประชาชนย่อมดำเนินไปได้ยากลำบาก ได้ผลไม่คุ้มค่ากับทรัพยากรที่ใช้ไป หรือแม้บางครั้งอาจจะมีผลคืออยู่บ้าง แต่ผลนั้นจะไม่คงอยู่นานจริงจังยั่งยืน

8. ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นการดำเนินงานพัฒนา ต้องเริ่มด้วยการศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลชุมชนในทุกด้าน เฉพาะอย่างยิ่งวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพ การทำมาหากิน

9. ต้องเริ่มต้นทำงานกับกลุ่มผู้นำก่อน โดยทั่วไปกลุ่มผู้นำจะเป็นตัวแทนหรือแกนนำของคนในชุมชนที่จะตอบรับ หรือปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่างๆ การยอมรับบทบาทของกลุ่มผู้นำจะช่วยให้งานสำเร็จตามเป้าหมายเร็วขึ้น และในกระบวนการปฏิบัติงานควรระวังฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนไปพร้อมๆ กันด้วย

เยน วาย.ซี.เจมส์ และคณะ (Yen, YC Jame, and other. 1967 : 48; อ้างอิงในอำนาจ อนันตชัย. 2532 : 157) บิดาแห่งการพัฒนาชนบท ได้กำหนดแนวคิดและหลักการพัฒนาไว้ 14 ประการ ดังนี้

1. ไปหาชาวบ้าน (Go to the People)
2. อยู่ร่วมกับชาวบ้าน (Live Among them)
3. เรียนรู้จากชาวบ้าน (Learn from them)
4. ทำงานร่วมกับชาวบ้าน (Work with them)
5. วางแผนร่วมกับชาวบ้าน (Plan with them)
6. เริ่มงานจากสิ่งที่ชาวบ้านรู้ (Start with what they Know)
7. สร้างจากสิ่งที่ชาวบ้านมี (Build on what they have)
8. สอนโดยแสดงให้เห็นจริง (Teach by Showing)
9. เรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Learn by Doing)
10. ไม่ทำเพียงเพื่ออวดแต่ทำให้เป็นแบบอย่าง (Not a show case but a Pattern)
11. ไม่ทำโน่นนี่นั่นน้อย แต่ทำอย่างมีระบบ (Not Odds and ends but a System)
12. ไม่ทำแบบเบียดหัวแตก แต่ทำแบบผสมผสาน (Not Piecemeal but Integrated Approach)
13. ไม่ลอกเลียนแต่ดัดแปลงให้เหมาะสม (Not Conform but Transform)
14. ไม่เพียงแต่ช่วยบรรเทาแต่ช่วยเพื่อให้พ้นทุกข์ (Not Relief but Release)

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนานั้นต้องตระหนักอยู่เสมอว่าทุกขั้นตอนของการทำงานจะต้องเป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสและอิสระแก่คนในชุมชนที่จะใช้ความรู้ ความสามารถ ศักยภาพของตน เพื่อสามารถยึดหลักอยู่ด้วยตนเอง มีอำนาจตัดสินใจเต็มที่ไม่ต้องคอยให้ใครสั่งการ ไม่ให้ยื่นความช่วยเหลือเกินความจำเป็นอีกต่อไป และการพัฒนานั้นยึดหลักช่วยกันคิดช่วยกันทำ โดยให้ประชาชนมี

ส่วนร่วมในกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ บนพื้นฐานความต้องการที่แท้จริงของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด โดยการดำเนินงานเป็นไปลักษณะผสมผสาน เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุกด้านอย่างสมดุล ซึ่งต้องอาศัยการประสานงานเพื่อสร้างความร่วมมือจากหลายฝ่ายจึงจะได้ผลดี

สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่องค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลกลุ่มบุคคล จะดำเนินการเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในอนาคต โดยการกระทำ การอย่างใดอย่างหนึ่ง มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขตามสภาพที่เป็นจริงให้เจริญและดี ยิ่งขึ้น ให้บรรลุผลตามที่ต้องการภายในระยะเวลาที่กำหนด และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการวางแผน

จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ. 2525 ไม่ได้บอก ความหมายของคำว่าวางแผน คำนี้โดยตรง แต่จะให้ความหมายของคำแต่ละคำดังนี้ วาง หมายถึง กำหนด, ตั้ง แผน หมายถึงสิ่งที่กำหนด คือ เป็นแนวดำเนินการ ดังนั้น หากแปลความหมายรวม ๆ กัน คงจะหมายถึง การกำหนดสิ่งที่จะยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานศาสตราจารย์ มาลัย หุวะนันทน์ กล่าวไว้ในหนังสือเรื่องวัตถุประสงค์นโยบาย และแผนว่า การวางแผน คือ กระบวนการขั้นหนึ่งในการบริหารงานให้สำเร็จดูดวงตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่กำหนดไว้แผนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ความรู้ทางวิทยาการ และการวินิจฉัยเหตุการณ์ในอนาคต แล้วกำหนดวิธีการ โดยถูกต้องและมีเหตุผล เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนเป็นไปโดยเรียบร้อย สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ศาสตราจารย์สมพงษ์ เกษมสิน สรุปถึงเรื่องการวางแผนว่า เป็นเรื่องของการวินิจฉัย เพื่อเลือกกำหนดวิธีปฏิบัติงานที่เห็นว่าดีที่สุด โดยพิจารณาจากข้อมูล ข่าวสารและกรณีแวดล้อมต่างๆ การวางแผนเป็นการใช้จินตนาการคาดคะเนวิธีการเพื่อเลือกแนวทางที่ดีที่สุด เพื่อกำหนดเป้าหมายและวางโครงการในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

Scott, B.W. เขียนไว้ใน Long Range Planning in American Industry ว่า การวางแผน คือ กระบวนการวิเคราะห์ ซึ่งรวมถึงการประเมินอนาคตและพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนาสถานะแวดล้อมของอนาคต การพัฒนาทางเลือกเพื่อดำเนินการให้บรรลุถึง

วัตถุประสงค์ และการเลือกแนวค่านิยมการระหว่างทางเลือกทั้งหลาย

Earnest Dale เขียนในหนังสือ ชื่อ Management Theory and Practice ว่า การวางแผน หมายถึง การที่องค์การได้ตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ แล้วมีการดำเนินงานให้บรรลุ วัตถุประสงค์ด้วยวิธีการซึ่งตัดสินใจแล้วว่าดีที่สุด

Russell L. Ackoff กล่าวไว้ใน A Concept of Corporate Planning ว่า การวางแผนคือ การกำหนดรูปแบบของอนาคตที่ต้องการ แล้วกำหนดแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์นั้น

โดยสรุป การวางแผน เป็นการนำข้อมูล (สารสนเทศ) ในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้ม (Trends) มาวิเคราะห์ เพื่อหาวิธีการที่ดี และเหมาะสมที่สุด เพื่อการดำเนินการสำหรับ อนาคตโดยการพิจารณาวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ทรัพยากรที่พร้อมรวมทั้งปัญหาที่มี หรือ ที่ อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

กระบวนการวางแผนและองค์ประกอบของโครงการ
กระบวนการวางแผนโดยทั่วไป จะประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญๆ ดังนี้

1. การเตรียมการ จะเป็นการกำหนดวิธีการวางแผน กำหนด โครงสร้าง และกลไก การทำงาน รวบรวมข้อมูลที่สำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนา การศึกษา
2. การวางแผน เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งการวางแผนจะต้องคำนึงถึงกิจกรรมหลัก ๆ ของขั้นตอนนี้ครอบคลุมถึง การศึกษาวิจัยสถานการณ์ต่างๆ การกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไข ปัญหาในอนาคตการประมาณการวงเงินค่าใช้จ่ายการกำหนดเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญ ทดสอบแนวทางเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
3. การจัดทำแผน เป็นการเตรียมเอกสารแผนที่ระบุการทำงานเพื่อให้เป็นไปตาม เป้าหมายและนโยบาย เพื่อให้หน่วยงานหรือผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจพิจารณาให้ความเห็นชอบ และมอบหมายให้ฝ่ายปฏิบัตินำไปจัดทำแผนละเอียดต่อไป
4. การจัดทำรายละเอียดของแผน เนื่องจากการจัดทำแผนไม่ใคร่ระบุรายละเอียดไว้ พอที่จะนำไปปฏิบัติได้ หลังจากที่มีการอนุมัติแผนแล้ว หน่วยงานที่รับผิดชอบจำเป็นต้องจัดทำ รายละเอียดเป็นแผนงาน โครงการ ตลอดจนพื้นที่ปฏิบัติการต่อไป

5. การนำแผนไปปฏิบัติ ได้แก่การจัดทำแผนประจำปี เพื่อประกอบในการขอ งบประมาณและแผนปฏิบัติการประจำปีหลังจากที่ได้รับอนุมัติงบประมาณแล้ว ซึ่งหมายถึงการ บริหารและการจัดการนั่นเอง

6. การติดตามประเมินผลและปรับปรุงแผน เมื่อมีการนำแผนไปปฏิบัติแล้วจะต้อง มีการติดตาม ประเมินผลเพื่อตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และรวบรวมข้อมูลสำหรับปรับปรุง หรือเตรียมการวางแผนในวงจรหรือกระบวนการรอบต่อไป

ลักษณะของแผนพัฒนา

แผนพัฒนาเป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ไปสู่การ ปฏิบัติ โดยมีหลักคิด ที่ว่า ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาหนึ่ง ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากกว่าหนึ่ง แนวทาง และ ภายใต้แนวทางการพัฒนาหนึ่ง จะมีโครงการ/กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ/กิจกรรมที่ จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละ ยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งจะมีผลต่อวัตถุประสงค์ เป้าหมาย จุดมุ่งหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และวิสัยทัศน์ในที่สุด

นอกจากนั้น แผนพัฒนา เป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณรายจ่าย ประจำปี กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือในการ จัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยนำโครงการหรือ กิจกรรมจากแผนพัฒนาในปีที่จะจัดทำ งบประมาณรายจ่ายประจำปี ไปจัดทำงบประมาณ เพื่อให้ กระบวนการจัดทำงบประมาณ เป็นไป ด้วยความรอบคอบ และผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

โครงการที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนา โดยเฉพาะในแผนประจำปี ควรมีสภาพความ พร้อมอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. มีความแน่นอนของกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยควรมีการประเมินถึงความเป็นไป ได้ของ โครงการหรือกิจกรรม รวมทั้งผลประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับจากโครงการหรือ กิจกรรม

2. กิจกรรมที่อยู่ในแผนประจำปี ควรมีความพร้อมในเรื่องรูปแบบและรายละเอียด ทางเทคนิคพอสมควร เพื่อให้สามารถกำหนดรายการในแผนพัฒนาที่จะ นำไปใช้จัดทำ งบประมาณรายจ่ายประจำปีได้ต่อไป

ความหมายของแผนพัฒนาสามปี

แผนพัฒนาสามปี คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแบบงานโครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปีซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี แผนพัฒนาสามปี มีลักษณะกว้าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นเอกสารที่แสดงความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. เป็นเอกสารที่แสดงแนวทางการพัฒนาและวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และมีลักษณะเฉพาะเจาะจงที่ดำเนินการ
3. เป็นเอกสารที่แสดงโครงการหรือกิจกรรมการพัฒนายที่จะดำเนินการเป็นห้วงระยะเวลาสามปี
4. เป็นเอกสารที่จะแสดงความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับงบประมาณ รายจ่ายประจำปี

ลักษณะของแผนการพัฒนสามปี

แผนพัฒนาสามปี เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยมีหลักคิดภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนานี้ๆ จะมีแนวทางการพัฒนาได้มากหนึ่งแนวทาง และภายใต้แนวทางพัฒนานี้ๆ จะมีโครงการ/กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งโครงการ/กิจกรรม ที่จะต้องนำมาดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการในแต่ละแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาย ซึ่งจะส่งผลต่อวัตถุประสงค์เป้าหมายจุมุ่งหมายการพัฒนาอย่างราบรื่น

แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้เป็นเครื่องมือในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี

ลักษณะของแผนพัฒนาสามปี

1. เป็นเอกสารที่แสดงความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. เป็นเอกสารที่แสดงแนวทางการพัฒนาและวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนและมีลักษณะเฉพาะเจาะจงที่ดำเนินการ
3. เป็นเอกสารที่แสดงโครงการ/กิจกรรม การพัฒนาที่จะดำเนินการเป็นห้วงระยะเวลาสามปี

4. เป็นเอกสารที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับงบประมาณรายจ่ายประจำปี

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

1. เพื่อแสดงความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของเทศบาลตำบลและการจัดทำงบประมาณประจำปี
2. เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลตำบลในช่วงสามปีที่มีความสอดคล้องและสามารถสนองตอบต่อยุทธศาสตร์การพัฒนารวมถึงประสิทธิภาพ
3. เป็นการเตรียมโครงการพัฒนาต่างๆให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมจะบรรจุในเอกสารงบประมาณประจำปี และนำไปปฏิบัติได้ทันทีเมื่อได้รับงบประมาณ

1.3 ขั้นตอนในการจัดทำแผนสามปี

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีไว้เป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปดำเนินการ 7 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำแผนพัฒนาเข้าพบผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้ผู้บริหารทราบถึงภารกิจที่จะต้องดำเนินการต่อไป
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบแจ้งโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยงานภายในของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาคม

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

1. ในขั้นตอนนี้ คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา จะสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนารวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด/อำเภอ และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น จัดการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นประชาคมท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาโดยในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในครั้งแรก ให้เวทีการประชุมร่วมกันดังกล่าว คัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาแนวทางการพัฒนาที่สมควรนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อเป็นกรอบในการพิจารณาจัดทำโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาสามปีต่อไป เมื่อได้แนวทางการพัฒนาแล้ว

เวทีการประชุมร่วมพิจารณาว่าจะมีโครงการ/กิจกรรม อะไรบ้างที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแนวทางการพัฒนาที่คัดเลือกมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนา โครงการ/กิจกรรมที่พิจารณากำหนดอาจมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ในขั้นตอนนี้จะต้องมีการดำเนินการ ดังนี้

1. พิจารณาความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างยุทธศาสตร์หรือระหว่างแนวทางการพัฒนา
 2. ให้พิจารณานำโครงการ/กิจกรรม จากแผนชุมชนที่เกินขีดความสามารถในการดำเนินการของชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
 3. เนื่องจากกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการมีความหลากหลาย ดังนั้น ในขั้นของการพิจารณากำหนดกิจกรรม จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
 - 3.1 งบประมาณรายรับ รายจ่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.2 ทรัพยากรการบริหารอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.3 ภาวการณ์พัฒนาที่สามารถเข้าร่วมดำเนินการ หรือมีการกิจรับผิดชอบการดำเนินการในเรื่องนั้น ๆ เมื่อพิจารณาด้านต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว จะต้องแยกประเภทของโครงการออก อย่างน้อยสามประเภท คือ
 - 3.3.1 โครงการที่ดำเนินการเอง กล่าวคือ มีขีดความสามารถทั้งทางด้านกำลังเงิน กำลังคน วัสดุอุปกรณ์ และความรู้ทางด้านการบริหารจัดการที่จะดำเนินการได้เอง
 - 3.3.2 โครงการที่อุดหนุนให้หน่วยงานอื่นดำเนินการ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เนื่องจากเป็นงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถหรือไม่ประสงค์จะดำเนินการ จึงมอบให้หน่วยงานอื่นดำเนินการแทน โดยการตั้งงบประมาณเป็นเงินอุดหนุน ให้ตามระเบียบวิธีการของทางราชการ

3.3.3 โครงการที่ขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ทั้งราชการบริหาร ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่น และภาคเอกชน อันเนื่องมาจาก เป็นโครงการขนาดใหญ่ หรือเป็นโครงการที่หน่วยงานดังกล่าวเป็นหน่วยปฏิบัติและมีหน้าที่ จัดบริการสาธารณะดังกล่าวอยู่แล้ว ทั้งนี้ รวมถึงโครงการเงินอุดหนุนเฉพาะกิจ

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บรวบรวม ข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งนอกจากจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ทั่วไปแล้วยังจะต้องวิเคราะห์ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาแนวทางการพัฒนาที่เลือกต้องการข้อมูล ประเภทใดเป็นพิเศษ ต้องการข้อมูลของช่วงเวลาใด และจะเก็บข้อมูลจากแหล่งใด เพื่อเป็น ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ แนวทางการพัฒนาโครงการ/กิจกรรม ได้อย่างถูกต้อง โดยในการ เก็บ รวบรวมข้อมูล ทั้งข้อมูลภายในองค์กรและ ข้อมูลภายนอก เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ SWOT (การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรค) ได้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 4 กิจกรรมหลัก คือ

- 2.1 การประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา
- 2.2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา
- 2.3 การจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนา
- 2.4 การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี
- 2.5 การประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สรุปผลการพัฒนาที่ผ่านมาและ นำเสนอที่ประชุม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่นในรอบปีที่ผ่านมา โดยประเมินทั้งในเชิง ปริมาณและในเชิงคุณภาพ

3. การคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา

หลังจากการประเมินผลการพัฒนาในรอบปีที่ผ่านมาแล้ว ให้ที่ประชุมตามข้อ 1 ร่วมกันคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับ

ปัญหาความต้องการของประชาคม/ประชุม ในห้วงระยะเวลาสามปี (ในกรณีดังกล่าวอาจคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีก็ได้)

ในกรณีที่เห็นว่ามียุทธศาสตร์การพัฒนาใดที่ยังมิได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องกำหนดขึ้นใหม่ ก็อาจกำหนดขึ้นได้ แต่ทั้งนี้ต้องแสดงให้เห็นถึงเหตุผลและวัตถุประสงค์ที่มีความสอดคล้องกับจุมุ่งหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนและวิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่น (และนำไปปรับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาต่อไป

4. การจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนา

ภายใต้ยุทธศาสตร์ จะมีแนวทางการพัฒนาที่หลากหลาย ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความจำเป็นในการดำเนินการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ทั้งสิ้น แต่มีความสำคัญความจำเป็นเร่งด่วนมากน้อยแตกต่างกัน ที่ประชุมตามข้อ 1 จะต้องร่วมกันจัดเรียงลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนา การจัดลำดับความสำคัญดังกล่าว ไม่ได้หมายความว่าแนวทางการพัฒนาที่ถูกจัดลำดับความสำคัญอยู่ในลำดับหลัง ๆ จะไม่ต้องนำมาปฏิบัติ เพราะการที่จะกำหนดแนวทางการพัฒนาทุกแนวทาง ได้รับการพิจารณาแล้วว่าต้องดำเนินการ แต่ในห้วงระยะเวลาสามปีของแผนพัฒนาสามปีนั้น อาจมีแนวทางที่จำเป็นต้องนำมาเน้นการปฏิบัติ

5. การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาห้วงสามปี

หลังจากจัดลำดับแนวทางการพัฒนาแล้ว ที่ประชุมจะตัดสินใจว่าจะนำแนวทางการพัฒนาเหล่านั้นมาดำเนินการ แต่ในการตัดสินใจเลือกนั้น ควรจะได้วิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพราะในการจัดลำดับความสำคัญอาจใช้การตัดสินใจของแต่ละบุคคลเป็นหลัก คั้งนั้นเพื่อ ทบทวนและยืนยันการจัดลำดับว่ามีความเป็นไปได้ในแนวทางการปฏิบัติจริงหรือไม่ จึงควรนำแนวทางการพัฒนามาทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) อีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา

1. หลังจากได้แนวทางการพัฒนาช่วงสามปีแล้ว ให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาคัดเลือก วัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนา มาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา โดยพิจารณา คัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี โดยนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

2. ประชุมร่วมกันพิจารณากำหนดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา ที่จะต้องดำเนินการตามแนวทางที่คัดเลือก และ โดยที่กิจกรรมที่จะดำเนินการย่อมมีความหลากหลาย ซึ่งที่ประชุมจะต้องพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้ด้วย คือ

2.1 พิจารณากิจกรรมที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาที่กำหนดอย่างรอบคอบ เพื่อให้ได้โครงการ/กิจกรรมที่ครบถ้วน ซึ่งอาจจะมีทั้งโครงการ/กิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง โครงการ/กิจกรรมที่ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานอื่น หรือ โครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานอื่นเป็นผู้ดำเนินการ

2.2 พิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม ควรพิจารณาทั้งภายใต้แนวทางเดียวกันและระหว่างแนวทางการพัฒนา

2.3 พิจารณาถึงความเชื่อมโยงของกิจกรรมทั้งในด้านกระบวนการดำเนินงานและในด้านของผลการดำเนินการ เพื่อบรรลุกิจกรรมลงในปีต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.4 พิจารณาคัดเลือกโครงการ/กิจกรรม

2.4.1 จากความจำเป็นเร่งด่วน

2.4.2 ซึ่ความสามารถทางทรัพยากรการบริหารขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

2.4.3 ความเชื่อมโยงของกิจกรรม และระยะเวลาที่จะดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกโครงการที่ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี มาจัดรายละเอียดโครงการ ในด้านเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเน้นการศึกษารายละเอียดของ กิจกรรมที่จะดำเนินการในปีแรกของแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้สามารถนำไปจัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปีได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี โดยมีเค้าโครงประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 4 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ส่วนที่ 5 บัญชีโครงการพัฒนา

ส่วนที่ 6 การนำแผนพัฒนาสามปีไปสู่การปฏิบัติและการติดตาม

ประเมินผล

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดสำรวจข้อมูล ,ประชาคม ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาสามปีให้สมบูรณ์ต่อไป

3. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนำร่างแผนพัฒนาสามปีที่ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา

ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติและการประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

1. ผู้บริหารท้องถิ่น อนุมัติประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

1.4 ประโยชน์ของแผนพัฒนาสามปี

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นเครื่องมือที่จะช่วยพิจารณาอย่างรอบคอบให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการดำเนินงานต่างๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยงและ ส่งผลทั้งในเชิงสนับสนุน และเป็นอุปสรรคต่อกัน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

ลักษณะของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลสงเปลือย ประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความจำเป็นมา ลักษณะของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา กฎหมายระเบียบที่กำหนดขอบเขต ภารกิจอำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดทำแผน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว ประสงค์ ขั้นตอน และประโยชน์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

บทที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลสงเปลือยกล่าวถึง สภาพทางกายภาพของพื้นที่เทศบาลตำบลสงเปลือยเกี่ยวกับที่ตั้ง อาณาเขต เขตการปกครอง ประชากร การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ทรัพยากรธรรมชาติ การสาธารณสุข โภค ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นฐานทางสังคมของเทศบาล เกี่ยวกับ โครงสร้างการบริหารงานเทศบาล อัตรากำลัง งบประมาณ สถานะทางการคลังของเทศบาล

บทที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาท้องถิ่น กล่าวถึงยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาของเทศบาลตำบลสงเปลือย ตามยุทธศาสตร์บริการตามนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัยและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนา

บทที่ 4 วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา เป้าหมาย และตัวชี้วัด เป็นเรื่องเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา เป้าหมาย และตัวชี้วัดของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนาของเทศบาลในแต่ละประเด็น

บทที่ 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาของเทศบาล เป็นเรื่องเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาของเทศบาลในแต่ละประเด็น

บทที่ 6 การนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติและการติดตาม ประเมินผล เป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์การรับผิดชอบในการติดตามผล การกำหนดวิธีการติดตามและ ประเมินผล และการกำหนดช่วงเวลาในการติดตามและประเมินผล

1. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ.2552
2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2549
3. ระเบียบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551

วัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. เพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะที่พึงประสงค์ของการพัฒนาในอนาคต ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย
2. เพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดมุ่งหมาย และแนวทางการดำเนินงานของเทศบาล ตำบลสงเปลือยในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อประกันคุณภาพการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน
3. เพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางในการพัฒนาที่สอดคล้องและสอดคล้องประสานไป กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ยุทธศาสตร์ การพัฒนาของจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด กาฬสินธุ์ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
4. เพื่อแสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์สุดท้ายของการพัฒนามีเจตจำนงในการสร้าง ระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นในทุกด้านอย่างสมดุล โปร่งใส ตรวจสอบ ได้และประชาชนมีส่วนร่วม

ขั้นตอนในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

- ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หน่วยงานที่ รับผิดชอบเตรียมการจัดทำโครงการเพื่อเสนอให้ผู้บริหารอนุมัติ
- ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญ รวบรวมข้อมูล ปัญหา ศักยภาพของท้องถิ่น โดยจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ประเด็นการ พัฒนา และประเด็นที่เกี่ยวข้องตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ และแนวทางปฏิบัติที่ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยให้ นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณา ประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
- ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ศักยภาพเพื่อประเมินสภาพการณ์พัฒนาของท้องถิ่น ในปัจจุบันประเมินสภาพการณ์ของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis โดยการ วิเคราะห์ถึงโอกาส และสถานะคุกคามหรือข้อจำกัด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งของ ท้องถิ่น ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 และขั้นตอนที่ 3 มากำหนดวิสัยทัศน์และภารกิจหลักการพัฒนาท้องถิ่น
วิสัยทัศน์ (Vision) หมายถึง ถ้อยแถลงที่ระบุถึงสถานการณ์ในอนาคต ซึ่งเป็น “จุดหมาย” ที่ต้องการให้เกิดขึ้นจริงๆ ในอนาคต อันเป็นการตอบคำถามที่ว่า “ท้องถิ่นต้องการอะไรในอนาคต”

ภารกิจหลัก (Mission) หมายถึง อำนาจหน้าที่หรือขอบข่ายในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการบริหารและการจัดบริการสาธารณะ รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับองค์กร หรือภาพลักษณ์ที่ต้องการนำเสนอในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นขอบเขตของบทบาทหน้าที่หลักหรือขอบเขตของกิจกรรมที่มุ่งเน้นเป็นพิเศษที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการนำเอาวิสัยทัศน์และภารกิจหลักมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตหรือประเภทของกิจกรรมที่ควรจะดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์และภารกิจหลักที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดจุดประสงค์การพัฒนาท้องถิ่น เป็นการกำหนดผลสำเร็จที่ต้องการ โดยกำหนดหลังจากที่ทราบภารกิจหลักที่จะต้องทำแล้ว เพื่อนำท้องถิ่นไปให้บรรลุความต้องการที่เป็นในอนาคต

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนา เมื่อได้ดำเนินการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจหลัก วัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยอาศัยพื้นฐานการวิเคราะห์ SWOT แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการกำหนดแนวทาง การพัฒนาของท้องถิ่น ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แนวคิดหรือวิธีการ อันบ่งบอกถึงลักษณะว่าองค์กรต้องการก้าวไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคตได้อย่างไร จะไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้อย่างไร

ขั้นตอนที่ 8 การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น เป็นการกำหนดปริมาณหรือจำนวนสิ่งที่ต้องการ ให้บรรลุในแต่ละแนวทางการพัฒนาภายในเวลาที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 9 การอนุมัติและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นนำผลที่ได้จากขั้นตอนที่

1 ถึงขั้นตอนที่ 8 มาจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์เทศบาลตำบลสงเปลือย เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล เพื่อพิจารณาและปรับปรุงก่อนนำเสนอผู้บริหารท้องถิ่น เพื่ออนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์และประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

ประโยชน์ของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. เป็นกรอบในการปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดแนวทางเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรและเปรียบเสมือนเข็มทิศในการชี้ทางการพัฒนา ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองทรัพยากรในการบริหาร

2. เป็นการรวมพลังในองค์กร กระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เป็นลักษณะของความร่วมมือร่วมใจกันดำเนินงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อความรู้สึกในการมีส่วนร่วมและเป็นพันธมิตรร่วมกันในองค์กร ซึ่งผลจากการร่วมมือกันจะนำไปสู่การมีผลงานที่มีประสิทธิภาพ

3. เป็นตัวส่งเสริมกำลังใจในการปฏิบัติงาน แผนยุทธศาสตร์ไม่เป็นเพียงการวิเคราะห์ข้อมูลแต่รวมถึงความคิดสร้างสรรค์ และแผนยุทธศาสตร์จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบแนวทางและความมุ่งหวัง จึงส่งผลให้เกิดความมั่นใจในแนวทางการปฏิบัติงาน โดยปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

4. แผนยุทธศาสตร์เป็นตัวสะท้อนให้เห็นทุกสถานการณ์ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตในภาพของศักยภาพหรือจุดแข็ง จุดอ่อนขององค์กร ตลอดจนปัจจัยที่จะสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์กร

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ของเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มี 5 ยุทธศาสตร์ (เทศบาลตำบลสงเปลือย. 2554 : 24) ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง การดำเนินงานตามแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ดังนี้

- 1.1 การก่อสร้าง ถนน สะพาน และท่อระบายน้ำ รางระบายน้ำ
- 1.2 การก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้าน
- 1.3 การปรับปรุง ถนน สะพาน และท่อระบายน้ำ รางระบายน้ำ
- 1.4 การปรับปรุงบำรุงรักษาไฟฟ้า แสงสว่างตามถนนสาธารณะ
- 1.5 การปรับปรุงระบบประปาภายในหมู่บ้าน

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านชุมชน และสังคม หมายถึง การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสังคม ดังนี้

- 2.1 การส่งเสริมพัฒนาอาชีพ
- 2.2 การแก้ไขความยากจน
- 2.3 การพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชน
- 2.4 การส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.5 การจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิต หมายถึง การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสาธารณสุข ดังนี้

- 3.1 การพัฒนาและสร้างเสริมคุณภาพชีวิตในสังคม
- 3.2 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 3.3 การรักษาความสงบเรียบร้อย
- 3.4 การส่งเสริมและสนับสนุนการสงเคราะห์
- 3.5 การควบคุมและป้องกันโรค การสุขภาพที่ดี
- 3.6 การมีส่วนร่วมด้านสาธารณสุข
- 3.7 อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับโรคติดต่อ

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หมายถึง การดำเนินงานตามแผนมีการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้

- 4.1 การส่งเสริมการศึกษาก่อนระดับวัยเรียน
- 4.2 การส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน
- 4.3 การส่งเสริมการกีฬาและกิจกรรมนันทนาการ
- 4.4 การส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณี
- 4.5 การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมือง การบริหาร และการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น หมายถึง การดำเนินงานทางการเมืองและการบริหาร ดังนี้

- 5.1 การส่งเสริมการเรียนรู้แก่ประชาชน
- 5.2 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

5.3 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี

5.4 การพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

1.1 การปกครองท้องถิ่นแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้ (ชเนศวร์ เจริญเมือง, 2542 : 38-39)

1.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองกับระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่น สร้างค่านิยมระบอบประชาธิปไตยที่สำคัญ 2 อย่าง คือ ความชอบธรรมของเหตุผลของแต่ละคนและความจำเป็นที่จะต้องคัดเลือกเหตุผลเหล่านั้นว่าอันไหนมีความเหมาะสมมากที่สุด

1.1.2 ที่มาของผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่น ผู้นำองค์กรปกครองท้องถิ่นมีที่มา 3 ทาง คือ โดยการสืบสายโลหิต โดยการแต่งตั้งจากรัฐบาลกลาง โดยการเลือกตั้งจากประชาชน

1.1.3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับชุมชนและระดับประเทศ การปกครองท้องถิ่นเป็นแบบประชาธิปไตยโดยพื้นฐานผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้ง ที่ปกครองท้องถิ่นเช่นนี้ จะมีบทบาทสนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตยระดับชาติ

1.1.4 การปกครองท้องถิ่นในมิติเศรษฐศาสตร์ ระบบการปกครองท้องถิ่นใดสามารถเสนอทางเลือกให้ประชาชนผู้บริโภครได้อย่างรวดเร็วกว้างขวางกว่า แบบเสียภาษีในอัตราที่ต่ำกว่าย่อมได้รับความนิยม

1.2 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น โดย ประทาน คงฤทธิศึกษากร และ อุทัย หิรัญโต สามารถสรุปได้ดังนี้ (อ้างถึงในโกวิทย์ พวงงาม, 2548 : 29-30)

1.2.1 การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยงานปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็น กรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าว

1.2.2 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็เลยกลายเป็นรัฐอธิปไตย เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่น นี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

1.2.3 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบ

ข้อบังคับ

ต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ข้อบัญญัติ เทศบัญญัติ เป็นต้น

2) สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นคือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

1.2.4 มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ เช่นการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ

1.2.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงานเพื่อให้สมเจตนาารมภ์และความต้องการของชุมชนและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สรุป การปกครองท้องถิ่นนับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการปกครองท้องถิ่นเป็นเรื่องของการกระจายอำนาจในการปกครองจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชน โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ถึงกระบวนการเลือกตั้ง การตัดสินใจ และการบริหารตนเองอย่างอิสระภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายเพื่อที่รัฐปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง

2. องค์ประกอบขององค์กรปกครองท้องถิ่น

องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่นมีนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งองค์ประกอบขององค์กรปกครองท้องถิ่นไว้ ต่อไปนี้

ชาญชัย แสวงศักดิ์ (2542 : 25) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
2. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
3. มีองค์กรเป็นของตนเอง
4. มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเอง
5. มีการกำกับดูแลจากรัฐ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเอง

โกวิท พวงงาม. (2548 : 30-31) ได้กล่าวถึง ระบบการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย องค์ประกอบ 8 ประการ ดังนี้

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

2. พื้นที่และระดับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

เชื้อชาติ และการปกครองตนเองของประชาชนจึงมีกฎเกณฑ์กำหนดพื้นที่ และระดับของ
หน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและ
ขนาดใหญ่

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่
มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง และการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลาง
หรือรัฐบาลแห่งชาติ มีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ
ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้ง สมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจาก
ประชาชนในท้องถิ่น นั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง
การปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติ
กิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการ
บังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษี
ตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุง
ท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการ
กำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยรวม โดยการมี
อิสระในการดำเนินการของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบขององค์กรท้องถิ่น ต้องมีสถานะตามกฎหมาย มี
พื้นที่อาณาเขตชัดเจน มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาและผู้บริหาร มีอิสระในการปกครองตนเอง มีการจัดตั้งองค์กรเป็นสองฝ่าย
ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ
การทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น

3. วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

ชวงส์ ฉายาบุตร (2539 : 26) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็จะสามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็นการแบ่งเบาทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2. เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้าง ความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ ย่อมมีความแตกต่างกัน การรรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริงและมีความล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชน ในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยงานปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยงานปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับองค์กรท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเสี้ยนใจที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือก เข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติเป็นอย่างดี

โกวิทช์ พวงงาม (2548 :32) การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งด้านการเงิน ด้วบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้การดำเนินการ
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันเพื่อการศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลการแบ่งเบาเป็นการแบ่งเบาทางด้านการเงิน ด้วบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อความประหยัดโดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับองค์กรท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก เพื่อให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย แก่ ประชาชน

4. ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายามุศร (2539 : 32) ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นมี

สาระสำคัญ คือ

1. การปกครองท้องถิ่นมีรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการให้ประชาชนรู้จักท้องถิ่นด้านการปกครอง

ตนเอง

3. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตาม

เป้าหมายและมี ประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหาร

ของประเทศในอนาคต

6. การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนา

ชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

โกวิทช์ พวงงาม (2548:33) ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นมี

สาระสำคัญ คือ

1. การปกครองท้องถิ่นมีรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งมาถาระของรัฐบาล

3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นของตน

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตามเป้าหมายและมี ประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

สรุป ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นแบ่งออกได้สองด้าน คือ ด้านการเมือง การปกครอง และด้านการบริหาร การเมืองการปกครองเป็นการปูพื้นฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยและเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหาร คือ เป็นการแบ่งมาถาระรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่น ได้หาทางสนองแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ด้วยกลวิธีการบริหารต่างๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการจัดการ

5. หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานท้องถิ่น

หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ควรจะต้องพิจารณาถึงกำลังเงิน กำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากเกินกว่าภาระหรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ ก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่นงานทะเบียนที่ดิน การศึกษาในระดับอุดมศึกษา

กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการ มีข้อพิจารณา ดังนี้ (โกวิทช์ พวงงาม, 2548 : 33)

1. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน ได้แก่ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น
2. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง
3. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม ด้านนี้มีความสำคัญต่อประชาชนท้องถิ่นมาก เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการทางสาธารณสุขจัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็กและคนชรา เป็นต้น

4. เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ท้องถิ่น เป็นงานที่หากปล่อยให้ประชาชนดำเนินการเองอาจไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร จัดให้มีโรงรับจำนำ การจัดตลาดและงานต่างๆ ที่มีรายได้โดยสามารถเรียกค่าบริการประชาชน

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นจะถูกกำหนดขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ของประชาธิปไตยที่มุ่งเปิดโอกาสสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งการปกครองท้องถิ่นจะช่วยแบ่งภาระของรัฐบาลในด้านการเงิน ควบคุมดูแล เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาชนบทให้สามารถพึ่งตนเองและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตนได้

6. ความสำคัญของเทศบาลในการพัฒนาเมือง

ความสำคัญของการพัฒนาเมือง

1. ประเทศไทยมีพื้นที่เขตเมือง (กทม. เมืองพัทยาและเทศบาล) จำนวน 65,705.8 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 12.3 ของพื้นที่ประเทศไทย (532,863.81 ตารางกิโลเมตร)
2. มีประชากรอาศัยอยู่ในเขตเมือง จำนวน 18.2 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 29.7 ของประชากรทั่วประเทศ 61 ล้านคน
3. เขตเมืองเป็นศูนย์กลางความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ของประเทศซึ่งปัจจุบันเกิดปัญหาการขยายตัวอย่างไร้ทิศทางไม่เป็นระบบ ทั้งในด้าน โครงสร้างพื้นฐานและ

คุณภาพของชีวิตของประชาชน หากไม่แก้ไขหรือเตรียมการรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะเกิดเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อไปในการพัฒนาประเทศ

ความสำคัญของเทศบาลในการพัฒนาเมือง ควรเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาเทศบาลและนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกสาขาของการพัฒนาให้เป็นไปตามแนวทางของแผนพัฒนาสมบูรณ์ และมีการบูรณาการใน 5 สาขา ดังนี้

1. สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนาซึ่งครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาสภาพและลักษณะทางกายภาพ การปรับปรุงพื้นที่และก่อสร้าง

2. สาขาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ การพัฒนาเมืองในด้านกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

3. สาขาการพัฒนาสังคม แนวทางดำเนินการพัฒนาสาขานี้ ได้แก่ การดำเนินการด้านการสาธารณสุข สำหรับผู้ด้อยโอกาสในเขตเมือง การสงเคราะห์คนพิการ เด็ก สตรี และคนชรา

4. สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจเทศบาลควรกระทำเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการประกอบธุรกิจ ประเภทต่าง ๆ ให้ดำเนินไปด้วยความเข้มแข็ง มั่นคงและขยายตัวออกไปรองรับ การเพิ่มขึ้นของประชากร

5. สาขาการพัฒนาการเมือง-การบริหาร ได้แก่ การพัฒนาที่ครอบคลุมถึงการพัฒนา เทศบาลให้เป็นสถาบันปกครองท้องถิ่น ในระบอบประชาธิปไตยที่มีความมั่นคง และมีคุณค่าต่อประชาชน ตลอดจนปรับปรุง และจัดระบบการบริหาร ให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป ความสำคัญของเทศบาลในการพัฒนาเมือง คือ เป็นการพัฒนาทางด้านการเมือง การบริหาร ที่ครอบคลุมถึงการพัฒนาเทศบาลให้เป็นสถาบันปกครองท้องถิ่น ในระบอบประชาธิปไตย ที่มีความมั่นคง และมีคุณค่าต่อประชาชน ตลอดจนปรับปรุง และจัดระบบการบริหาร ให้สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

7. อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2543 กำหนดไว้ซึ่งอำนาจหน้าที่ของอำนาจหน้าที่ไว้ ดังนี้

7.1 อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายจัดตั้งเทศบาลกำหนด สามารถแบ่งแยกประเภท อำนาจหน้าที่ของเทศบาลเป็น 2 ส่วน คือ หน้าที่ที่บังคับหรือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ และอำนาจหน้าที่ ที่เลือกปฏิบัติทั้งยังกำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในฐานะต่าง ๆ ดังนี้

7.1.1 เทศบาลตำบล

มาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล มีหน้าที่ต้องทำให้เขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้ง

การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

งามของท้องถิ่น

- (9) หน้าที่อื่นที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

มาตรา 51 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจกรรมใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (1) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (2) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (3) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (4) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

(9) เทศพาณิชย์

7.1.2 เทศบาลเมือง

เทศบาล ดังนี้
 มาตรา 53 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมือง มีหน้าที่ต้องทำในเขต

- (1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50
- (2) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (3) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
- (5) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (6) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีการดำเนินกิจการ โรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

เทศบาล ดังต่อไปนี้
 มาตรา 54 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมือง อาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขต

- (1) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (2) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- (3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (5) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- (1) ให้มีการสาธารณสุข
- (2) จัดให้ทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (8) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- (9) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
- (10) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อน

ใจ

ท้องถิ่น

- (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของ

(12) เทศพาณิชย์

7.1.3 เทศบาลนคร

มาตรา 56 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- (1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53
- (2) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- (3) กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- (4) การควบคุมสุขลักษณะและอนามัยในร้านจำหน่ายอาหาร

โรงพยาบาล และสถานบริหารอื่น

- (5) จัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยและปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม
- (6) จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าข้ามและที่จอดรถ
- (7) การวางผังเมืองและการควบคุมการก่อสร้าง
- (8) การส่งเสริมกิจการท่องเที่ยว

มาตรา 57 เทศบาลนครอาจจัดทำกิจการอื่น ๆ มาตรา 54 การทำกรนอกเขตเทศบาล และการทำการร่วมกับบุคคลอื่น

มาตรา 57 ทวิ เทศบาลอาจทำกิจการนอกเขต เมื่อ

ตามอำนาจหน้าที่ที่อยู่ในเขตของตน

- (1) การนั้นจำเป็นต้องทำและเป็นการที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ดำเนิน
- (2) หรือสภาตำบลแห่งท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
- (3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรา 57 ทรี เทศบาลอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่น โดยก่อตั้งบริษัทจำกัดหรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด เมื่อ

- (1) บริษัทจำกัดนั้นมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อกิจการค้าขายอันเป็น

สาธารณูปโภค

(2) เทศบาลต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละห้าสิบของทุนที่บริษัทนั้นจดทะเบียนไว้ ในกรณีมีหลายเทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสุขาภิบาล ถือหุ้นอยู่ในบริษัทเดียวกันให้นับหุ้นที่ถือหุ้นนั้นรวมกัน

(3) ได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยการเปลี่ยนแปลงจำนวนพื้นที่เทศบาลที่อยู่ใน

(4) บริษัทจำกัด ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยความใน (1) และ (2) ของวรรคหนึ่ง ไม่ใช่บังคับในกรณีบริษัทจำกัดที่เทศบาล ร่วมก่อตั้งหรือถือหุ้นอยู่ด้วย

7.1.4 เทศบัญญัติ

มาตรา 60 เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ
- (2) เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติ หรือให้มีอำนาจตราเทศบัญญัติ

8. อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ กำหนด

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.2496 กำหนดไว้แล้วยังมีกฎหมายเฉพาะอื่น ๆ กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เช่น

- 8.1 พระราชบัญญัติป้องกันภัยอันตราย อันเกิดแก่การเล่นมหรสพ พ.ศ.2464
- 8.2 พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ.2534
- 8.3 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ.2535
- 8.4 พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระทำปุ๋ย พ.ศ.2490
- 8.5 พระราชบัญญัติควบคุมโฆษณา โดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ.2493
- 8.6 พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2495
- 8.7 พระราชบัญญัติป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ.2535
- 8.8 พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ.2534
- 8.9 พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าและจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ.2535
- 8.10 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ

บ้านเมือง พ.ศ. 2535

8.11 พระราชบัญญัติจัดระเบียบการจอดยานยนต์ในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล

พ.ศ.2503

8.12 พระราชบัญญัติภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ.2508

8.13 พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ.2510

8.14 พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518

8.15 พระราชบัญญัติควบคุมอาหาร พ.ศ.2522

8.16 พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ.2523

8.17 พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523

8.18 พระราชบัญญัติรักษาคคลองประปา พ.ศ.2526

8.19 พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528

8.20 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 44 ลงวันที่ 11 มกราคม พ.ศ.2502

8.21 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 68 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2515

(กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการจอดเรือในแม่น้ำลำคลอง)

8.22 ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 295 พุทธศักราช พ.ศ.2515 (กฎหมายว่า

ด้วยทางหลวง)

8.23 ประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่รกร้างว่างเปล่า

9. อำนวยการหน้าที่ของเทศบาลโดยสรุป

9.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน

9.2 ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ

9.3 รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการ

กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

9.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ

9.5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง

9.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม

9.7 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

9.8 บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

9.9 ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา

9.10 ให้มีโรงพยาบาล

9.11 ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้

9.12 ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

9.13 ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ

9.14 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

9.15 ให้มีการดำเนินกิจการโรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อท้องถิ่น

9.16 หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

10. กิจการที่อาจจัดทำในเขตเทศบาล

10.1 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม

10.2 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม

10.3 บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร

10.4 ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก

10.5 ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล

10.6 ให้มีการสาธารณสุขการ

10.7 จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

10.8 จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา

10.9 ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษาและพลศึกษา

10.10 ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

10.11 ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น

10.12 เทศพาณิชย์

นอกจากนี้เทศบาลยังมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณสุขเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ.2542 ดังนี้

- 10.12.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 10.12.2 การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
- 10.12.3 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 10.12.4 การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- 10.12.5 การสาธารณสุขการ
- 10.12.6 การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ
- 10.12.7 การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 10.12.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 10.12.9 การจัดการศึกษา
- 10.12.10 การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี

คนชรา และผู้ด้อยโอกาส

- 10.12.11 การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 10.12.12 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่

อาศัย

- 10.12.13 การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 10.12.14 การส่งเสริมกีฬา
- 10.12.15 การส่งเสริมประชาธิปไตยความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของ

ประชาชน

- 10.12.16 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 10.12.17 การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ

บ้านเมือง

- 10.12.18 การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 10.12.19 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
- 10.12.20 การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 10.12.21 การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 10.12.22 การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์

10.12.23 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการ
อนามัยโรงพยาบาลและสาธารณสุขสถานอื่น ๆ

10.12.24 การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

10.12.25 การผังเมือง

10.12.26 การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร

10.12.27 การดูแลรักษาที่สาธารณะ

10.12.28 การควบคุมอาคาร

10.12.29 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

10.12.30 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการ
ป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

10.12.32 กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่
คณะกรรมการประกาศกำหนด

10.13 งานเทศบาล

อำนาจหน้าที่หรืองานของเทศบาล แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ อำนาจ
หน้าที่ที่บทบาทตามที่กฎหมายตามข้อบัญญัติในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ระบุที่มาของ
อำนาจหน้าที่บทบาทของเทศบาล การจัดตั้งเทศบาล และกฎหมาย อื่น ๆ กำหนดไว้เป็น
หน้าที่ต้องกระทำ อำนาจหน้าที่บทบาท ที่เทศบาลมีอำนาจพิจารณากระทำ การแบ่งอำนาจ
หน้าที่หรืองานของเทศบาลยังแตกต่างกันไปในเทศบาลแต่ละระดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

11. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

11.1 หน้าที่ที่เทศบาลตำบลต้องกระทำในเขตเทศบาล มีดังนี้

11.1.1 การรักษาความสงบเรียบร้อย ได้แก่การรักษาความสงบเรียบร้อย
ของประชาชน การจัดให้มีเครื่องใช้ดับเพลิง

11.1.2 การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่น ได้แก่การจัดให้มีและ
บำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ

11.1.3 การให้บริการแก่ราษฎร ได้แก่ การรักษาความสะอาดถนนหรือทางเดินและทางสาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและระงับโรคติดต่อการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม

11.1.4 หน้าที่อื่น ๆ ตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย หรือมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

11.2 หน้าที่ที่เทศบาลตำบลอาจกระทำได้ตามความจำเป็นหรือมีศักยภาพ กระทำได้เป็นการให้บริการแก่ราษฎรเพิ่มขึ้นเช่น โรงฆ่าสัตว์ ตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม น้ำสะอาดหรือน้ำประปา สุสานหรือฌาปนสถาน สิ่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร สถานพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้ การไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น การระบายน้ำ การเทศพาณิชย์

11.3 หน้าที่ที่เทศบาลต้องกระทำตามกฎหมายอื่น ๆ กำหนดไว้ ได้แก่ พระราชบัญญัติภาษีโรงเรือนและที่ดิน พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎร พระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า เป็นต้น

12. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมือง

หน้าที่เทศบาลเมืองต้องกระทำในเขตเทศบาล มีดังนี้

12.1. หน้าที่ บังคับให้เทศบาลตำบล ต้องกระทำตามหน้าที่เทศบาลตำบล ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเทศบาลเมืองต้องยึดถือเป็นหน้าที่ของเทศบาลเมืองด้วย

12.2. การให้บริการแก่ราษฎรท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ได้แก่

12.2.1 การจัดให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา

12.2.2 การจัดให้มีโรงฆ่าสัตว์

12.2.3 การจัดให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บ

12.2.4 การจัดให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ

12.2.5 การจัดให้มีและบำรุงรักษาผิวมสาธารณะ

12.2.6 การจัดให้มีและบำรุงรักษาการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

12.2.7 การจัดให้มีการดำเนินกิจการ โรงรับจำนำหรือสถานสินเชื่อ

ท้องถิ่น

12.2.8 หน้าที่เทศบาลเมือง อาจกระทำได้ตามความจำเป็นหรือศักยภาพ

กระทำได้

12.2.9 การใช้ที่ดินเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

12.2.10 การจัดให้มีและบำรุงรักษาสวนสาธารณะเช่น การจัดให้มีและบำรุงรักษาสวนสัตว์ การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม การรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น

12.2.11 การให้บริการแก่ราษฎรท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ได้แก่

- 1) การจัดให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 2) การจัดให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- 3) การบำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 4) การจัดให้มีและบำรุงสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- 5) การจัดให้มีและบำรุงรักษาโรงพยาบาล
- 6) การจัดให้มีและบำรุงรักษาการสาธารณสุข
- 7) การจัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อสาธารณสุข
- 8) การจัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- 9) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่สำหรับกีฬาและพลศึกษา
- 10) จัดให้มีและบำรุงรักษาการเทศพาณิชย์

13. อำนาจหน้าที่ของเทศบาลนคร

13.1 หน้าที่ที่บังคับให้เทศบาลตำบล และเทศบาลเมืองต้องกระทำตามหน้าที่ของเทศบาล ดังกล่าวข้างต้น เป็นหน้าที่ของเทศบาลนครต้องกระทำ

13.2 การให้บริการแก่ราษฎรเพิ่มขึ้น ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงการสงเคราะห์แม่และเด็ก และกิจการอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

หน้าที่ที่เทศบาลนคร อาจกระทำได้ตามความจำเป็นหรือมีศักยภาพกระทำได้ มีรายการเช่นเดียวกับหน้าที่ที่เทศบาลเมืองอาจกระทำได้ดังกล่าวไว้ข้างต้น

นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงที่เพิ่มเติมของเทศบาลเพื่อสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น ต่อความจำเป็น ความต้องการของราษฎร ในกรณีที่โครงการพัฒนาของเทศบาลต้องเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องติดต่อประสานงาน จัดทำนอกอาณาเขตเทศบาล เช่น เรื่องถนน น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ เทศบาลสามารถ

กระทำได้ แต่ต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยเสียก่อน จึงจะดำเนินการ
ได้ในกรณีที่กิจการนั้นต้องร่วมกระทำกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือ กับผู้อื่น เช่น การร่วมลงทุน
ก่อตั้งบริษัท หรือเข้าถือหุ้นในกิจการร่วมกับเอกชน เทศบาลสามารถกระทำได้ แต่ต้อง ได้รับความ
การอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเสียก่อนจึงจะดำเนินการได้

ในกรณีที่เทศบาลต้องร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในการดำเนินกิจการ คือการตั้ง
สหการ (คือความร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาและให้บริการระหว่างเทศบาลกับ
องค์กรอื่น ๆ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง) เทศบาลสามารถกระทำได้ แต่ต้องได้รับการอนุมัติจาก
รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยก่อนจึงดำเนินการได้

คณะกรรมการหมู่บ้าน

1. ประเภทของคณะกรรมการหมู่บ้าน

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การเป็นกรรมการหมู่บ้าน การ
ปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. 2551 คณะกรรมการหมู่บ้าน
แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 กรรมการหมู่บ้านโดยตำแหน่ง ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก
สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้าน ผู้นำหรือผู้แทนกลุ่มหรือองค์กรใน
หมู่บ้าน

1.2 กรรมการหมู่บ้านโดยการเลือก คือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายอำเภอ
แต่งตั้งจากรายชื่อในหมู่บ้านเลือกเป็นกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่า 2 คน
แต่ไม่เกิน 10 คน โดยให้ที่ประชุมเลือกกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดจำนวนที่พึง
มีในหมู่บ้าน

2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีดังนี้

2.1 ช่วยเหลือแนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการอันเป็น
อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน

2.2 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย หรือ ระเบียบแบบแผนของทางราชการ

2.3 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่นายอำเภอมอบหมาย หรือผู้ใหญ่บ้านร้องขอ

2.4 ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินงานในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน

สรุป โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ มีความหลากหลายของสมาชิกและเน้นการมีส่วนร่วมเข้ามาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านมากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมตามวิถีประชาธิปไตยในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเมือง ลดความขัดแย้งในหมู่ประชาชนทำให้เกิดความสามัคคีและทำให้เกิดความเป็นเอกภาพของการบริหารและพัฒนาหมู่บ้าน

3. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

3.1 ให้คณะกรรมการเลือกรองประธานกรรมการหมู่บ้านจากกรรมการหมู่บ้าน โดยตำแหน่งคนหนึ่ง และจากกรรมการหมู่บ้านผู้ทรงคุณวุฒิอีกคนหนึ่ง โดยให้คณะกรรมการเลือกรองประธานคนใดคนหนึ่งเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง

ในกรณีที่หมู่บ้านใดมีเหตุผลและความจำเป็น คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของนายอำเภออาจกำหนดให้มีตำแหน่งรองประธานมากกว่าที่กำหนดในวรรคหนึ่งก็ได้

รองประธานกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่ช่วยประธานกรรมการหมู่บ้านปฏิบัติตามหน้าที่และกระทำการตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านมอบหมาย

3.2 ให้ประธานกรรมการหมู่บ้านเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเลขานุการ และให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งเป็นเหรัญญิก

ในกรณีที่หมู่บ้านใดมีเหตุผลและความจำเป็น คณะกรรมการอาจกำหนดให้มีผู้ช่วยเลขานุการหรือผู้ช่วยเหรัญญิกก็ได้ โดยให้เลือกจากกรรมการหมู่บ้าน

เลขานุการมีหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ การจัดการเกี่ยวกับการประชุมและงานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านมอบหมาย

เหรัญญิกมีหน้าที่รับผิดชอบช่วยเหลือคณะกรรมการในการรับจ่ายและเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของหมู่บ้านและงานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านมอบหมาย

3.3 รองประธานกรรมการหมู่บ้านและเหรัญญิกพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

3.3.1 พ้นจากการเป็นกรรมการหมู่บ้าน

3.3.2 ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก

3.3.3 คณะกรรมการมีมติให้ออกจากตำแหน่ง ด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ เห็นว่าละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตาม (3) จะดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการหมู่บ้าน และ ทรัพย์สินอีกไม่ได้ภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

3.4 เลขานุการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

3.4.1 ประธานกรรมการหมู่บ้านสั่งให้ลาออกจากตำแหน่ง

3.4.2 ประธานกรรมการหมู่บ้านพ้นจากตำแหน่ง

3.4.3 มีเหตุตามข้อ 28

3.5 ให้ปลัดอำเภอประจำตำบล กำนัน นายกเทศมนตรีตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการในตำบล มีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการในตำบลนั้น

นอกจากบุคคลตามวรรคหนึ่งแล้ว นายอำเภออาจแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานของรัฐและบุคคลอื่นใดที่คณะกรรมการเห็นสมควรเป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการเพิ่มเติมก็ได้ที่ปรึกษาคณะกรรมการที่แต่งตั้งตามวรรคสองพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

3.5.1 ตาย

3.5.2 ได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก

3.5.3 นายอำเภอให้พ้นจากตำแหน่งเมื่อคณะกรรมการมีมติด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

3.6 ให้มีคณะทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือปฏิบัติการกิจของคณะกรรมการ และผู้ใหญ่บ้านอย่างน้อยให้มีคณะทำงานด้านอำนวยการ ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน ด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข และด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

นอกจากคณะทำงานตามวรรคหนึ่งแล้ว คณะกรรมการโดยความเห็นชอบของนายอำเภออาจแต่งตั้งคณะทำงานอื่นใดที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่าจำเป็นและเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเพิ่มเติมก็ได้

3.7 คณะทำงานด้านต่าง ๆ ให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

3.7.1 คณะทำงานด้านอำนาจการ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการ การจัดการประชุม การรับจ่ายและเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของหมู่บ้าน การประชาสัมพันธ์ การประสานงานและติดตามการทำงานของคณะทำงานด้านต่าง ๆ การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการในรอบปีและงานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

3.7.2 คณะทำงานด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขการส่งเสริมอุดมการณ์และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้แก่ราษฎรในหมู่บ้าน การส่งเสริมดูแลให้ราษฎรปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับของหมู่บ้าน การสร้างความเป็นธรรมและประนีประนอมข้อพิพาท การตรวจตรารักษาความสงบเรียบร้อย การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภายในหมู่บ้านการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน การป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและภัยอันตรายของหมู่บ้าน และอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

3.7.3 คณะทำงานด้านแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านประสานการจัดทำโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านกับคณะทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อดำเนินการหรือเสนอของงบประมาณจากภายนอก การรวบรวมและจัดทำข้อมูลต่าง ๆ ของหมู่บ้าน การติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน และงานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

3.7.4 คณะกรรมการด้านส่งเสริมเศรษฐกิจ มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าและการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน การพัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพ การผลิตและการตลาด เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับราษฎรในหมู่บ้าน และอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

3.7.5 คณะทำงานด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุข มีหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ การจัดสวัสดิการในหมู่บ้านและการสงเคราะห์ผู้ยากจนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ การส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

ถึงแวดล้อมการสาธารณสุขและงานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้าน หรือคณะกรรมการมอบหมาย

3.7.6 คณะทำงานด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ของหมู่บ้านและงานอื่นใดตามที่ประธานกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการมอบหมาย

ในกรณีที่หมู่บ้านใดมีคณะทำงานอื่นตามข้อ 31 วรรคสอง ให้คณะกรรมการ โดยความเห็นชอบของนายอำเภอกำหนดชื่อและหน้าที่ของคณะทำงานด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสม กับวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคณะทำงานนั้น

3.8 คณะทำงานด้านอำนวยการ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ หมู่บ้าน รอง ประธานกรรมการหมู่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคณะทำงานด้านต่าง ๆ เลขานุการ และ เภรัญญิกเป็นคณะทำงาน โดยให้ประธานกรรมการหมู่บ้านและเลขานุการ เป็นหัวหน้าและ เลขานุการคณะทำงาน

3.9 ให้คณะกรรมการเลือกกรรมการหมู่บ้านที่เห็นสมควรเป็นหัวหน้าด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.9.1) คณะทำงานด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย ให้เลือก จากกรรมการหมู่บ้านซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

3.9.2) คณะทำงานด้านอื่น ๆ ให้เลือกจากกรรมการหมู่บ้านกรรมการ หมู่บ้านที่ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าคณะทำงานด้านต่าง ๆ ให้เป็นหัวหน้าคณะทำงานได้เพียง คณะเดียว

3.10 ให้คณะกรรมการพิจารณาเลือกกรรมการหมู่บ้านและราษฎรในหมู่บ้านที่ มีความรู้ความชำนาญหรือมีความเหมาะสมกับงานด้านนั้น ๆ จำนวนไม่น้อยกว่าสามคนเป็น คณะทำงานในด้านต่าง ๆ กรรมการหมู่บ้านคนหนึ่งอาจเป็นคณะทำงานมากกว่าหนึ่งคณะก็ได้

3.11 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ คณะกรรมการโดย ความเห็นชอบของนายอำเภอ อาจมีมติให้จัดตั้งกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านขึ้น เพื่อเป็น กองทุนในการบริหารจัดการและดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ตลอดจน กิจการอันเป็นประโยชน์สาธารณะของหมู่บ้านก็ได้

3.12 กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน อาจมีรายได้ดังต่อไปนี้

- 3.12.1 เงินที่กลุ่มหรือองค์กรภายในหมู่บ้านจัดสรรให้
- 3.12.2 เงินที่ได้รับการอุดหนุนจากส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3.12.3 เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- 3.12.4 รายได้จากการจัดกิจกรรมของหมู่บ้าน
- 3.13 ให้คณะกรรมการ โดยความเห็นชอบของนายอำเภอกำหนดหลักเกณฑ์ การใช้จ่ายเงินของกองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้านไว้ดังต่อไปนี้
- 3.13.1 ค่าใช้จ่ายในการจัดการประชุม
- 3.13.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะกรรมการ
- 3.13.3 การจัดสวัสดิการภายในหมู่บ้าน
- 3.13.4 การจัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์
- 3.13.5 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด
4. แนวทางปฏิบัติการขับเคลื่อนการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.)
- คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการแนวทางปฏิบัติการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ให้เป็นรูปธรรมตามที่กระทรวงมหาดไทยเสนอ ดังนี้
- 4.1 ให้ทุกส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐพิจารณาอบการกิจตามนโยบายของ รัฐบาล กระทรวง และภารกิจที่ต้องดำเนินการในหมู่บ้านให้คณะกรรมการหมู่บ้านรวมทั้ง สนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการหมู่บ้านตามกฎหมาย
- 4.2 ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตยในระดับหมู่บ้าน และสนับสนุนหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นที่มีภารกิจหน้าที่ในเรื่องเดียวกันตามที่กฎหมายกำหนด
- 4.3 ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณา กำหนดกรอบแนวทาง แผนงานหรือ โครงการที่สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ หมู่บ้าน
- 4.4 ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นองค์กรหลักในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

และนำแผนพัฒนาหมู่บ้านที่คณะกรรมการหมู่บ้านจัดทำ เป็นข้อมูลในการจัดทำคำขอ
งบประมาณของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.5 ให้สำนักงานงบประมาณจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีเป็นค่าใช้จ่ายใน
การจัดประชุมของคณะกรรมการหมู่บ้านตามหลักเกณฑ์ที่กรมบัญชีกลางให้ความเห็นชอบ

4.6 ให้กระทรวงการคลังพิจารณากำหนดระเบียบ แนวทาง ขั้นตอนการจัดตั้ง
กองทุนกลางพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถนำไปปฏิบัติ
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.7 ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) พิจารณากำหนด
ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการใช้และการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้ส่วนราชการ
นำไปเป็นคำรับรองการปฏิบัติราชการ

4.8 ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่
เกี่ยวข้อง พิจารณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา หรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ
เมื่อได้รับการร้องขอ

สรุป ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติ
ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยและมติคณะรัฐมนตรีเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของ
คณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหาให้ทั่วถึงประชาชนทุกระดับ
บริบทเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
สภาพทั่วไปและข้อมูลทั่วไปเทศบาลตำบลสงเปลือย

1. สภาพทั่วไป

1.1 ที่ตั้ง

ตำบลสงเปลือยเป็นตำบลหนึ่งใน 5 ตำบลของอำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์
ตั้งอยู่ที่บริเวณที่สาธารณะประโยชน์คงไถ่ได้้น เนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่ ห่างจากอำเภอนา
มนประมาณ 8 กิโลเมตร

1.2 เนื้อที่

ตำบลสงเปลือย มีพื้นที่ประมาณ 49 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 30,625 ไร่

1.2.1 ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคำห้วยหลวง
อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.2 ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลยอดแกง
อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.3 ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองอี
บุตร อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2.4 ทิศใต้ ติดต่อกับเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหลักเหลี่ยม
เทศบาลตำบลนามน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

1.3 ภูมิประเทศ

มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง ใช้เป็นที่ตั้งหมู่บ้าน และพื้นที่ส่วนใหญ่ทำการเกษตรกรรม

1.4 จำนวนหมู่บ้านและประชากรในเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย รายละเอียดดัง
ตารางที่ 1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 1 จำนวนหมู่บ้านและประชากรในเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย

ชื่อหมู่บ้าน	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	รวม
หมู่ที่ 1 บ้านสงเปลือย	273	278	551
หมู่ที่ 2 บ้านสงเปลือย	184	189	373
หมู่ที่ 3 บ้านเหล่าจิว	388	356	744
หมู่ที่ 4 บ้านหัวจิว	202	192	396
หมู่ที่ 5 บ้านหัวจิว	193	226	419
หมู่ที่ 6 บ้านดงสว่าง	184	200	384
หมู่ที่ 7 บ้านหนองน้อย	128	143	271
หมู่ที่ 8 บ้านหนองแวง	300	283	583
หมู่ที่ 9 บ้านสงเปลือย	320	343	663
หมู่ที่ 10 บ้านหนองยาง	170	184	354
หมู่ที่ 11 บ้านเปลือยหอม	264	281	545
หมู่ที่ 12 บ้านโพธิ์ทอง	350	339	689
หมู่ที่ 13 บ้านนาไค้	195	197	392
หมู่ที่ 14 บ้านนาเหนือ	175	169	344
หมู่ที่ 15 บ้านจันทร์เจริญ	207	225	432
หมู่ที่ 16 บ้านท่างาม	273	300	573
รวมทั้งสิ้น	3,808	3,905	7,713

ที่มา : สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือย อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. 2553 : 8

1.5 จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้านของเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย รายละเอียดดัง
ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้านของเขตเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน
จังหวัดกาฬสินธุ์

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนคณะกรรมการหมู่บ้าน (คน)
หมู่ที่ 1 บ้านสงเปลือย	10
หมู่ที่ 2 บ้านสงเปลือย	10
หมู่ที่ 3 บ้านเหล่าจิ้ง	10
หมู่ที่ 4 บ้านห้วยจ้ง	10
หมู่ที่ 5 บ้านห้วยจ้ง	10
หมู่ที่ 6 บ้านคงสว่าง	10
หมู่ที่ 7 บ้านหนองน้อย	10
หมู่ที่ 8 บ้านหนองแวง	10
หมู่ที่ 9 บ้านสงเปลือย	10
หมู่ที่ 10 บ้านหนองยาง	10
หมู่ที่ 11 บ้านเปลือยหอม	10
หมู่ที่ 12 บ้านโพธิ์ทอง	10
หมู่ที่ 13 บ้านนาไค้	10
หมู่ที่ 14 บ้านนาเหนือ	10
หมู่ที่ 15 บ้านจันทร์เจริญ	10
หมู่ที่ 16 บ้านท่างาม	10
รวมทั้งสิ้น	160

ที่มา : สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์. 2553 : 3

2. สภาพทางเศรษฐกิจ

2.1 อาชีพ

ประชากรตำบลสงเปลือย มีการประกอบอาชีพรับจ้างในงานประเภทอาชีพเกษตรกรรม ค้าขายรับราชการ และอาชีพ 2 อย่างควบคู่กันไปคือ การรับจ้างและเกษตรกรรม รับจ้างและค้าขาย

2.2 หน่วยธุรกิจในเขต เทศบาล

2.2.1 ธนาคาร	-	แห่ง	2.2.7 โรงสี	15	แห่ง
2.2.2 โรงแรม	-	แห่ง	2.2.8 ร้านขายของชำ	53	แห่ง
2.2.3 ปิมน้ำมันและก๊าซ	2	แห่ง	2.2.9 ปิมน้ำมันหลอด	4	แห่ง
2.2.4 ร้านตัดเย็บผ้า	3	แห่ง	2.2.10 หอพัก	12	แห่ง
2.2.5 ฟาร์มไก่	3	แห่ง	2.2.11 ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์	12	แห่ง
2.2.6 ร้านเสริมสวย, ตัดผม	8	แห่ง	2.2.12 โรงนั่งปลาทู	3	แห่ง

2.3 แรงงาน

แรงงานที่ใช้ในภาคเกษตรในตำบลสงเปลือย ส่วนใหญ่ใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือนเป็นสำคัญและในบางครัวเรือนที่มีสมาชิกไม่เพียงพอจะทำการจ้างแรงงานที่มีอยู่ในตำบลเข้าช่วยในฤดูกาลผลิต เมื่อสิ้นสุดฤดูกาลผลิตแล้ว มีแรงงานจากภาคเกษตรกรรมจะไปทำการรับจ้างแรงงานทั่วไปในจังหวัดใกล้เคียงและกรุงเทพมหานคร

2.4 ผลผลิต

เทศบาลตำบลสงเปลือยมีผลผลิตทางการเกษตรของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ

มีดังนี้

2.4.1 ข้าว	ได้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ	563	กิโลกรัม/ไร่
2.4.2 ไม้ผล	ได้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ	1,700	กิโลกรัม/ไร่
2.4.3 พืชไร่	ได้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ	400	กิโลกรัม/ไร่
2.4.4 พืชสวนครัว	ได้ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ	1,400	กิโลกรัม/ไร่

2.5 รายได้

รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนในตำบลสงเปลือย เฉลี่ยประมาณ 23,000.- บาท/

ครัวเรือน/ปี

2.6 อุตสาหกรรม

2.7 แหล่งพาณิชยกรรม

เทศบาลตำบลสงเปลือยมีแหล่งพาณิชยกรรมทางด้านเครื่องอุปโภค-บริโภค ที่สำคัญของประชาชนในตำบลมีร้านค้าเบ็ดเตล็ดตั้งให้บริการแก่ประชาชน ในแต่ละหมู่บ้าน

2.8 การใช้ที่ดิน

ตำบลสงเปลือย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 49 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 30,625 ไร่ มีการใช้ที่ดินแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

2.8.1 พื้นที่ชุมชนพื้นที่ชุมชนในตำบลสงเปลือย ประกอบด้วย ที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและสถาบันราชการ มีการใช้พื้นที่ประมาณ 25,000 ไร่ ซึ่งจำแนกได้ดังนี้บริเวณที่อยู่อาศัย มีการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนเรียงรายไปตามเส้นทางคมนาคม ที่ผ่านในหมู่บ้านและกระจายทั่วไปตามพื้นที่ทำกินของแต่ละครัวเรือนเพิ่มขึ้น จะทำการปลูกสร้างบ้านเรือนภายในบริเวณเดียวกัน นอกจากนี้ ในบริเวณเดียวกับที่อยู่อาศัยได้กันพื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับการพาณิชยกรรม การใช้พื้นที่ของสถาบันการศึกษาในตำบลมีโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง และมีโรงเรียนขยายโอกาส 2 แห่ง สถาบันอุดมศึกษา 1 แห่ง นอกจากใช้อาคารสถานที่เพื่อการสอนแล้ว ยังใช้พื้นที่ว่างในโรงเรียนเป็นสนามกีฬา และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถจำแนกพื้นที่ได้ดังนี้

- 1) โรงเรียนประถมศึกษา 5 แห่ง ซึ่งเป็นของรัฐบาล ได้แก่
 - 1.1) โรงเรียนหัวจ้งวิทยาคม ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 13
 - 1.2) โรงเรียนคงสว่างวิทยุ ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 6
 - 1.3) โรงเรียนหนองแวงหนองน้อยวิทยาคาร ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 7

- 2) โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2 แห่ง

- 2.1) โรงเรียนมอสวนจึงพิทยาสรรพ์ (มัธยมศึกษาปีที่ 1-6)

ตั้งอยู่ในเขตหมู่ที่ 14

- 2.2) โรงเรียนบ้านสงเปลือยวิทยายน (ขยายโอกาส) ตั้งอยู่ในเขต

หมู่ที่ 9

- 3) โรงเรียนอาชีวศึกษา - แห่ง

- 4) อุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์) 1 แห่ง
- 5) ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 2 แห่ง
- 6) ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียน (ศูนย์การเรียนชุมชน) 2 แห่ง

2.8.2 พื้นที่เกษตรกรรม บริเวณพื้นที่เกษตรกรรมของตำบล มีบริเวณ

ครอบคลุมทั้งตำบล โดยพื้นที่ส่วนใหญ่จะทำการปลูกข้าว มากที่สุด รองลงมาคือ การปลูกผลไม้ ไม่สามารถจำแนกพื้นที่ได้ดังนี้

พื้นที่นา	มีพื้นที่ประมาณ	20,000 ไร่	1,350	ครัวเรือน
พื้นที่ไม้ผล	มีพื้นที่ประมาณ	2,500 ไร่	1,261	ครัวเรือน
พื้นที่ปลูกพืชไร่	มีพื้นที่ประมาณ	2,500 ไร่	1,221	ครัวเรือน
พื้นที่ปลูกผัก	มีพื้นที่ประมาณ	100 ไร่	50	ครัวเรือน
พื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ	มีพื้นที่ประมาณ	10 ไร่	340	ครัวเรือน

2.8.3 พื้นที่สาธารณสุข

2.8.4 พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

2.8.5 พื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม

2.8.6 พื้นที่อื่นๆพื้นที่อื่น ๆ ในตำบลสงเปลือย มีพื้นที่ในบริเวณนี้เป็นพื้นที่

ว่างเปล่าตามแหล่งน้ำลำคลองต่างๆ และเส้นทางคมนาคมในหมู่บ้าน

3. สภาพสังคม

3.1 ข้อมูลด้านการศึกษา

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือยยังไม่มีโรงเรียนในสังกัด แต่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมพัฒนาชุมชน 5 ศูนย์ฯ และกรมศาสนา 1 ศูนย์ฯ มีรายละเอียดดังนี้

- 3.1.1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองน้อย มีนักเรียน 46 คน มีครูดูแล 3 คน
- 3.1.2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองแวง มีนักเรียน 45 คน มีครูดูแล 3 คน
- 3.1.3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าจิว มีนักเรียน 39 คน มีครูดูแล 2 คน
- 3.1.4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสงเปลือย มีนักเรียน 45 คน มีครูดูแล 4 คน
- 3.1.5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหัวจัว มีนักเรียน 53 คน มีครูดูแล 3 คน
- 3.1.6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านดงสว่าง มีนักเรียน 31 คน มีครูดูแล 2 คน

3.2 ข้อมูลด้านการศาสนา

ตำบลสงเปลือยมีศาสนสถานทางพุทธศาสนาให้บริการแก่ประชาชน วัดจำนวน 7 แห่ง

3.2.1	วัดองค์สงเปลือย	อยู่ในเขตหมู่ที่ 2
3.2.2	วัดนิมพิลเหล่าจิว	อยู่ในเขตหมู่ที่ 3
3.2.3	วัดศรีสุ่มังการาม	อยู่ในเขตหมู่ที่ 4
3.2.4	วัดคงสว่างวราราม	อยู่ในเขตหมู่ที่ 6
3.2.5	วัดสว่างวาริหนองน้อย	อยู่ในเขตหมู่ที่ 7
3.2.6	วัดสุวรรณวาริหนองแวง	อยู่ในเขตหมู่ที่ 8
3.2.7	วัดใต้โพธิ์ทอง	อยู่ในเขตหมู่ที่ 12
3.2.8	สำนักสงฆ์ 2 แห่ง	
3.2.9	วัดป่าโพธิ์ชัยเหล่าสวนจิง	อยู่ในเขตหมู่ที่ 5
3.2.10	วัดป่ารุกขสถานบ้านท่างาม	อยู่ในเขตหมู่ที่ 16

3.3 ข้อมูลด้านการสาธารณสุข

ในเขตตำบลสงเปลือย มีสถานบริการด้านสาธารณสุข ดังนี้ คือ

3.3.1 สถานีอนามัยบ้านสงเปลือย ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 11 มีเจ้าหน้าที่ 2 คน คอยให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่สูง หมู่ที่ 1,2,3,9,10,11,12,

3.3.2 สถานีอนามัยบ้านห้วยจิว ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 มีเจ้าหน้าที่ 2 คน คอยให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่สูง หมู่ที่ 4,5,6,7,8,13,15,16

การบริการด้านสาธารณสุขของตำบลสงเปลือย นับว่าให้ความสะดวกแก่ประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ซึ่งนอกจากจะได้รับการบริการจากสถานีอนามัยประจำตำบลแล้ว ประชาชนยังสามารถไปรับบริการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลประจำอำเภอตามนได้โดยสะดวกอีกด้วย

3.3.3 โรงพยาบาลอำเภอตามน 1 แห่ง

3.4 ความปลอดภัยในชีวิตประจำวันและทรัพย์สิน

3.4.1 สถานีตำรวจ - แห่ง

3.4.2 สถานีดับเพลิง - แห่ง

3.4.3 ตู้ยามตำรวจ 1 แห่ง

4. การบริการพื้นฐาน

4.1 การคมนาคม

การคมนาคมของตำบลสงเปลือย เป็นการคมนาคมทางบกเป็นถนนสายหลักในการติดต่อและมีถนนโครงข่าย ซึ่งใช้ได้ทุกฤดูกาล แยกจากถนนหลักเข้าสู่หมู่บ้านของตำบลได้สะดวกการคมนาคม ในเขตตำบลใช้เดินเท้า รถจักรยานยนต์ และรถจักรยานยนต์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการติดต่อ กับชุมชนอื่นนอกเขตตำบลใช้เดินเท้า รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ หรือรถยนต์ มาสู่ถนนสายหลัก เพื่อต่อรถประจำทางไปยังอำเภอนามนหรือเดินทางต่อไปยังจุดหมาย การขนส่งผลผลิตทางการเกษตร สินค้าเกษตรส่วนใหญ่จะใช้รถบรรทุกขนาดเล็ก เพื่อการเกษตรขนส่งจากแหล่งผลิตในหมู่บ้านมาส่งที่แหล่งรับซื้อในเขตอำเภอนามน และอำเภอใกล้เคียง

4.2 การโทรคมนาคม

4.2.1 ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข - แห่ง

4.2.2 สถานีโทรคมนาคมอื่นๆ - แห่ง

4.2.3 ตู้โทรศัพท์สาธารณะประจำหมู่บ้านจำนวน 15 แห่ง

4.3 การไฟฟ้า

ตำบลสงเปลือย มีไฟฟ้าเข้าถึงให้บริการภายในตำบลทุกหมู่บ้าน ทั้งตำบลมีไฟฟ้าใช้ประมาณร้อยละ 99.99

อีกประมาณร้อยละ 0.01 เป็นบ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ เนื่องจากกระยะทางห่างไกลจากหมู่บ้านเช่น คนที่ปลูกบ้านอยู่หัวไร่ปลายนา เป็นต้น

4.4 สาธารณูปโภค

4.4.1 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่เกษตรกรใช้น้ำฝนตามธรรมชาติ ทำการเกษตร

4.4.2 แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค - บริโภค แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค - บริโภค ในตำบลสงเปลือย ส่วนใหญ่จะใช้น้ำฝนโดยใช้โอ่งซีเมนต์เก็บกักน้ำฝนไว้ใช้ทุกครัวเรือน และในบางครัวเรือนที่มีโอ่งซีเมนต์เก็บกักน้ำฝน ไม่เพียงพอ สำหรับการอุปโภค - บริโภค ในช่วงฤดูแล้ง ก็จะใช้น้ำจากถังเก็บน้ำฝนสาธารณะ ที่วัด สถานีอนามัย โรงเรียน และใช้น้ำจากสระน้ำสาธารณะและคลอง และการบริการแจกจ่ายน้ำของเทศบาล

4.4.3 การระบายน้ำ ในตำบลสงเปลือย มีการระบายน้ำตามธรรมชาติ สำหรับการระบายน้ำในชุมชนจะเป็นไปตามลักษณะระบายไปตามลำธารสาธารณะที่มีอยู่ และแผ่กระจายซึมลงไปในพื้นดิน บางแห่งระบายน้ำไม่ทำให้เกิดน้ำท่วมขัง เนื่องจากสภาพของชุมชนเริ่มหนาแน่น สำหรับการระบายน้ำในบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณจุดตัดของทางน้ำ กับถนนสายต่าง ๆ นั้นอาจเกิดปัญหาขึ้นได้ ดังนั้นจึงควรป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องการระบายน้ำที่อาจเกิดขึ้นได้

4.4.4 การสื่อสาร การสื่อสารของประชาชนในตำบลสงเปลือย ส่วนใหญ่ใช้การสื่อสารทางไปรษณีย์และทางโทรศัพท์เป็นสำคัญโดยใช้บริการจากที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขนามน ส่วนการนำจ่ายจะมีบุรุษไปรษณีย์เป็นผู้นำส่งในแต่ละหมู่บ้านทุกวัน จันทร์-ศุกร์ การสื่อสารทาง โทรศัพท์สาธารณะมีทั่วถึงทุกหมู่บ้าน

4.4.5 สาธารณูปโภค พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม ในตำบลสงเปลือย ปัจจุบันได้มีการจัดสาธารณูปการหลายประเภทสำหรับชุมชน

5. ข้อมูลอื่นๆ

5.1 ข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1.1. สมรรถนะดิน สมรรถนะดินของตำบลสงเปลือย เป็นดินที่มีความเหมาะสมสำหรับปลูกการปลูก ข้าว พืชไร่ พืชสวน แต่มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำส่วนการทำนา

5.1.2. ทรัพยากรธรรมชาติ ป่าไม้ ตำบลสงเปลือย มีพื้นที่ป่าชุมชน ประมาณ 2,500 ไร่ ซึ่งมีป่าไม้มีค่าและสงวนไว้ใช้เป็น แหล่งค้ำน้ำลำธาร แต่ในปัจจุบันอยู่ในสภาพที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากการบุกรุกทำไร่

6. การบริหารงานของเทศบาลตำบลสงเปลือย

6.1 โครงสร้างส่วนการบริหารงานของเทศบาลตำบลสงเปลือย

6.1.1 องค์การเทศบาล ประกอบด้วย สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี หรือนายกเทศมนตรีแล้วแต่กรณี

6.1.2 สภาเทศบาลตำบลสงเปลือย ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล จำนวนสิบสองคน อยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี

6.1.3 เทศบาลตำบลสงเปลือย แบ่งการบริหารออกเป็นส่วนต่าง ๆ ตามปริมาณและคุณภาพของงาน โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชา และรับผิดชอบงานประจำทั่วไปของเทศบาล

6.2 ส่วนการบริหารงานของเทศบาลตำบลสงเปลือย ประกอบด้วย

6.2.1 สำนักปลัด

6.2.2 กองคลัง

6.2.3 กองช่าง

6.2.4 กองการศึกษา

6.2.5 กองสวัสดิการและสังคม

6.3.อำนาจหน้าที่ของส่วนการบริหารงานของเทศบาลตำบลสงเปลือย

6.3.1 สำนักปลัด มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปของเทศบาล และราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกอง หรือส่วนราชการใดในเขตเทศบาล โดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับ รั้งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และนโยบายของคณะผู้บริหาร

สำนักปลัดเทศบาล แบ่งส่วนราชการภายใน ดังนี้

1. งานธุรการ
2. งานประชาสัมพันธ์
3. งานวิเคราะห์นโยบายและแผน
4. งานฝ่ายบริหารการศึกษา
5. งานพัฒนาชุมชน
6. งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

6.3.2 กองช่าง มีหน้าที่รับผิดชอบงานการสำรวจและออกแบบ งานจัดทำข้อมูลด้านการทาง ตรวจสอบงานก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานด้านการประปาไฟฟ้าสาธารณะ งานควบคุมและป้องกันโรคติดต่อ งานที่เกี่ยวข้อง และงานที่ได้รับมอบหมายตามอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. งานธุรการ
2. งานสำรวจและออกแบบ

3. งานสาธารณูปโภค
4. งานสถานที่และไฟฟ้าสาธารณะ
5. งานสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม

6.3.3 กองคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานการจ่ายเงิน การรับเงิน การส่งเงิน การเก็บรักษาเงิน เอกสารด้านการเงิน จัดทำงบรับจ่าย งบทดลองประจำเดือน งบฐานะทางการเงินประจำปี การจัดทำบัญชีทุกประเภท งานจัดเก็บรายได้ งานพัสดุของเทศบาลและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

กองคลัง แบ่งส่วนราชการภายใน ดังนี้

1. งานธุรการ
2. งานการเงินและบัญชี
3. งานพัฒนารายได้
4. งานพัสดุและทะเบียนทรัพย์สิน

6.3.4 กองการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการปฏิบัติงานตามแผนการพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน ส่งเสริมการศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรม จารีตประเพณี

6.3.5 กองสวัสดิการและสังคม มีหน้าที่รับผิดชอบด้านส่งเสริมอาชีพ พัฒนาอาชีพกลุ่มต่างๆ สวัสดิการด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เรวัตติ สมบัติทอง (2543 : 25) ได้ทำการศึกษา ความคิดเห็นสมาชิกสภาสำนักงานเทศบาลตำบลที่มีต่อการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของสมาชิกสภาสำนักงานเทศบาลตำบลที่มีต่อการดำเนินงานของสำนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมไม่ต่างกัน

พจนานถ คาศิวี (2546 : 15) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของเทศบาลในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง บุคลากรที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และดับปริญญาตรี มีผลการดำเนินงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน บุคลากรที่มีตำแหน่งเป็นคณะเทศมนตรี และพนักงานเทศบาลตำบลมีผลการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

เขวภา ถิ่นชัยภูมิ (2547 : 15) ได้ทำการศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นด้วยต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคม และวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการพัฒนาด้านแหล่งน้ำมีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย โดยสรุปผลการศึกษาครั้งนี้ ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการที่จะให้พัฒนาท้องถิ่นหลายๆ ด้านควบคู่กันไป โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านแหล่งน้ำ และด้านโครงสร้างพื้นฐานซึ่งเป็นหน้าที่ของเทศบาลตำบลที่จะต้องพัฒนาและส่งเสริมให้พัฒนามากขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน

คุณาวุฒิ ไชยคำภา (2547 : 35) ได้ทำการวิจัยเรื่องการดำเนินงานตามบทบาทของสำนักงานเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรของสำนักงานเทศบาลตำบลโดยส่วนรวมเห็นว่า มีการดำเนินงานตามบทบาทของสำนักงานเทศบาลตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อรรถพล แก้วมนตรี (2547 : 47) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทของเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคม ด้านการพัฒนาการเมืองและการให้บริการ พบว่า ด้านการพัฒนาสังคม โดยรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ และด้านการพัฒนาการเมืองการบริหาร โดยรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

สมมาศ โชคชัยวัฒนากร (2548 : 86) ได้ทำการวิจัยความคิดเห็นของสมาชิกสภาเทศบาลต่อการดำเนินงานของเทศบาลในเขตจังหวัดมหาสารคาม พบว่า สมาชิกสภาเทศบาล

มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในเขตเทศบาลในจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมาก และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการให้มีและบำรุงรักษาทางบก ด้านการบำรุงศิลปประเพณี ภูมิปัญญาของท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ด้านการรักษาและระงับโรคติดต่อ และด้านการส่งเสริมพัฒนาด้านสตรี เด็กเยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ และมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ด้านการให้ราษฎรได้รับการศึกษา อบรม และด้านการให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง และความคิดเห็นสมาชิกสภาเทศบาล ที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน ต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า สมาชิกสภาเทศบาลที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน

วิสูตร จงชวลิตชัย (2549 : 95) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบรบือต่อการบริหารงานเทศบาลตำบลบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม พบว่าประชาชนเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลบรบือ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรักษาและระงับโรคติดต่อ และด้านการบำรุงศิลปประเพณี ภูมิปัญญาของท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ประชาชนเห็นด้วยในระดับมาก ส่วนด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาทางบกและทางน้ำด้านการรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ และด้านการปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ของเทศบาลตามกฎหมายและนโยบายของรัฐประชาชนมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลบรบือ ทั้งโดยรวมและโดยรายด้าน ทั้ง 9 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ธิดารัตน์ นารัตินธุ์ (2549 : 72) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของพัฒนางานเทศบาลต่อปัญหาการบริหารงานของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลต่อปัญหาการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย ปัญหาด้านการบริหารงานด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการ พบว่า โดยรวมทุกปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นของ

พนักงานเทศบาลที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน ต่อปัญหาการบริหารงานของพนักงานเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า พนักงานเทศบาลที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ทวิศักดิ์ ปักษา (2550 : 56) ได้วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามกลุ่มตัวอย่างได้แก่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 198 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการป้องกันโรค และระงับโรคติดต่อ ด้านการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ด้านการคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดให้มีการบำรุงรักษาทางน้ำ และทางบก และระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ ด้านการรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล และระดับน้อย 1 ด้าน คือ ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ประมวล เกตรา (2550 : 97) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน โคนรวมมีการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มี เพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันต่อการพัฒนาเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า คณะกรรมการที่มีเพศ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นโคนรวมไม่แตกต่างกัน แต่คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุแตกต่างกัน โคนรวมมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาของเทศบาลตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างน้อยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 โดย

คณะกรรมการชุมชนที่มีอายุ 21-30 ปี มีความคิดเห็นในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับทุกกลุ่มอายุ

เด่นดวง สุบุตรดี (2550 : 88) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การดำเนินงานเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 8 ด้าน โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 7 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านการจัดให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ รองลงมาคือ ด้านการรักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ด้านการให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม ด้านการป้องกันและระงับโรคติดต่อ ด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และด้านการจัดให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง และความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกันต่อการดำเนินงานเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า คณะกรรมการชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม มีความคิดเห็นโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

พรณริทา สมศรีดา (2550 : 94) ได้ทำการวิจัยระดับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม โดยกำหนดให้พนักงานเทศบาลตำบลทุกแห่งในจังหวัดมหาสารคามเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพนักงานเทศบาลที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระยะการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

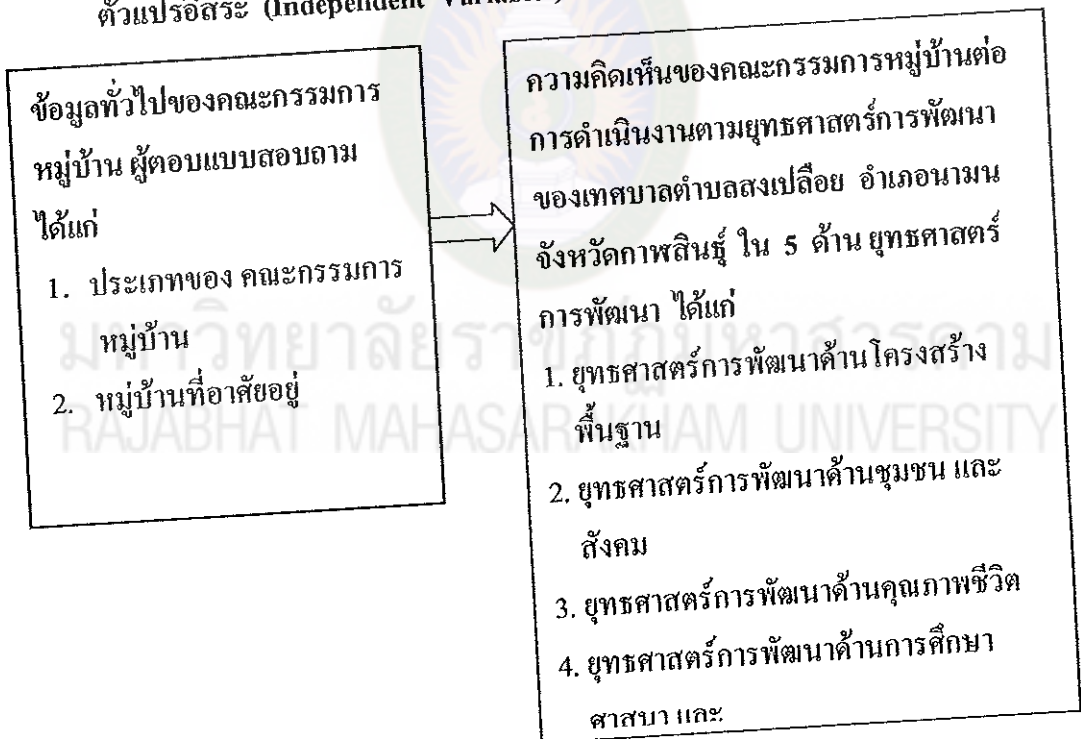
จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานขององค์กรท้องถิ่นส่วนใหญ่มีระดับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านตามอำนาจหน้าที่พบว่า มีการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ

มากในบางด้านและอยู่ในระดับปานกลางบางด้านที่ปรากฏอยู่ในระดับมากส่วนใหญ่ จะเป็นด้านเกี่ยวกับการสนับสนุนส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้านต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษานำยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลสงเปลือย อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ (เทศบาลตำบลสงเปลือย. 2554 : 24) ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย